

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Plzeň 2016

Lukáš Korenek

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra trestního práva

Diplomová práce
Trestní odpovědnost právnických osob

Zpracoval: Lukáš Korenek

Studijní program: Magisterský

Studijní obor: Právo

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jan Kocina, Ph.D., Katedra trestního práva

Plzeň 2016

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lukáš KORENEK**
Osobní číslo: **R11M0152P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Trestní odpovědnost právnických osob**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob
3. Důvody a historický úvod k vzniku tohoto institutu
4. Řešení trestní odpovědnosti právnických osob v rámci právního řádu ČR
5. Komparace právní úpravy institutu s vybranými státy
6. Perspektiva, aktuální otázky de lege ferenda
7. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

FENYK Jaroslav; SMEJKAL Ladislav, **Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, komentář**. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 169 s. ISBN 978-80-7357-720-9

JELÍNEK Jiří a kol., **Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou**. Praha: Leges, 2014. 1246 s. ISBN 978-80-7502-049-9

JELÍNEK Jiří, **Trestní odpovědnost právnických osob**. Praha: Linde, 2007. 270 s. ISBN 978-80-7201-683-9

JELÍNEK Jiří, HERCZEG Jiří, **Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob**. Praha: Leges, 2013. 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4

JELÍNEK Jiří, **Trestní odpovědnost právnických osob v České republice - bilance a perspektivy**. Praha: Leges 2013. 386 s. ISBN 978-80-87576-58-8

ŠÁMAL P., VOKOUN R., NOVOTNÝ O. a kol., **Trestní právo hmotné, 4. díl**. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 143 s. ISBN 978-80-7357-960-9

VIDRNA Jan, DOLASNKÝ Pavel, **Trestní odpovědnost obchodních společností a územních samosprávných celků**. Praha: C. H. Beck, 2014. 203 s. ISBN 978-80-7400-160-4

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. Jan Kocina, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce:

15. května 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2016

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

V Plzni dne 26. srpna 2015

JUDr. Petr Kybič, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň březen 2016

.....
Lukáš Korenek

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Janu Kocinovi, Ph.D., za odborné vedení a pomoc při zpracování této diplomové práce. Současně bych rád poděkoval své rodině za podporu.

Obsah

Úvod	1
1 Vymezení základních pojmů ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob	3
1.1 <i>Pojem právnické osoby</i>	3
1.1.1 Právnické osoby a jejich typologie	3
1.1.2 Právnická osoba z pohledu platné právní úpravy	6
1.2 <i>Konstrukce odpovědnosti právnické osoby</i>	7
1.2.1 Pravá trestní odpovědnost	8
1.2.2 Nepravá trestní odpovědnost	9
1.2.3 Smíšená trestní odpovědnost	9
2 Důvody a historický úvod k vzniku tohoto institutu	11
2.1 <i>Vývoj trestní odpovědnosti právnických osob v angloamerickém právním systému</i> ...	11
2.2 <i>Vývoj trestní odpovědnosti právnických osob v kontinentální právní kultuře</i>	13
2.3 <i>Historie trestní odpovědnosti právnických osob v České republice</i>	13
3 Řešení trestní odpovědnosti právnických osob v rámci právního řádu České republiky	18
3.1 <i>Obecně k úpravě trestní odpovědnosti právnických osob v České republice</i>	19
3.2 <i>Jednotlivá ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – hmotněprávní část</i>	20
3.2.1 Předmět úpravy a její vztah k právnímu řádu	21
3.2.2 Místní působnost	22
3.2.3 Osobní působnost	24
3.2.4 Rozsah trestní odpovědnosti právnických osob	25
3.2.5 Trestní odpovědnost právnických osob, možnost přičitatelnosti trestných činů právnickým osobám	29
3.2.6 Trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby	33
3.2.7 Účinná lítost	36
3.2.8 Promlčení trestní odpovědnosti	37
3.2.9 Sankce, jejich druhy a ukládání	38
3.3 <i>Jednotlivá ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – procesněprávní část</i>	42
3.3.1 Vztah trestního řízení proti právnickým osobám ke správnímu řízení	43
3.3.2 Místní příslušnost	44
3.3.3 Vyrozumění o zahájení a skončení trestního stíhání	45
3.3.4 Společné řízení	46

3.3.5	Zrušení, zánik a přeměna právnické osoby	47
3.3.6	Zajišťovací opatření	47
3.3.7	Úkony právnické osoby	48
3.3.8	Další ustanovení.....	48
3.4	<i>Pozice samosprávných celků.....</i>	49
4	Komparace právní úpravy institutu s vybranými státy	51
4.1	<i>Komparace s právní úpravou Slovenské republiky.....</i>	51
4.2	<i>Komparace s právní úpravou Rakouské republiky</i>	53
4.3	<i>Komparace s právní úpravou Spolkové republiky Německo.....</i>	54
5	Perspektiva, aktuální otázky de lege ferenda	56
5.1	<i>Připravované novely v rámci legislativního procesu.....</i>	56
5.2	<i>De lege ferenda.....</i>	60
5.2.1	Ukládání trestů, zrušení právnické osoby	61
5.2.2	Rozšíření trestní odpovědnosti.....	61
5.2.3	Úprava terminologie	62
5.2.4	Využití zásady oportunity v trestním řízení proti právnické osobě.....	62
Závěr	64
Resumé	66
Seznam literatury	67
Příloha č. 1 Trestné činy – podle platného zákona	72
Příloha č. 2 Trestné činy – podle návrhu zákona z roku 2004	76
Příloha č. 3 Příkladný seznam mezinárodních smluv a právních předpisů s tematikou trestní odpovědnosti právnických osob ve vztahu k České republice	81
Příloha č. 4 K soudním rozhodnutím	86
Příloha č. 5 Negativní výčet trestných činů v rámci navrhované novely zákona	91

Úvod

Tato diplomová práce, jak už název vypovídá, pojednává o trestní odpovědnosti právnických osob. Problematika trestní odpovědnosti právnických osob má v angloamerické právní kultuře dlouholetou tradici. V rámci kontinentální právní úpravy můžeme o trestní odpovědnosti mluvit až od druhé poloviny 20. století. V případě České republiky dokonce až od 1. ledna 2012.

Hlavní důvody pro přijetí trestní odpovědnosti právnických osob do kontinentální právní kultury podle vzoru z angloamerické právní kultury byl společenský, ekonomický a politický vývoj ve spojitosti s rozvojem společnosti a globalizace. Některé obchodní společnosti dosahují velkých obrátů a v dnešní době mají čím dál tím větší moc, neboť vznikají nadnárodní korporace, které hospodaří s větším objemem peněz než dokonce některé státy.

Přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“), nabouralo dlouholetou tradici, že trestní právo je založeno na zásadě individuální trestní odpovědnosti fyzických osob. Nejednalo se však o zcela dobrovolné přijetí, neboť Česká republika dříve nebo později musela tento institut trestní odpovědnosti právnických osob upravit, neboť tlak na ní vyvíjený mezinárodními smlouvami a předpisy Evropské unie se stupňoval.¹ Proto zákonodárci přijali ZTOPO, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů 22. prosince 2011. Účinnost tohoto zákona byla stanovena od 1. ledna 2012.

Jako cíl pro diplomovou práci jsem si stanovil vymezit základní pojmy, zpracovat historický exkurs k tomuto institutu, přehledně rozebrat nejdůležitější hmotněprávní a procesněprávní ustanovení ZTOPO, zpracovat komparaci s právní úpravou tohoto institutu ve vybraných státech a v neposlední řadě zmínit možnosti úpravy trestní odpovědnosti právnických osob *de lege ferenda*.

¹ Srov. JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 26 a násl. Rámcová rozhodnutí zavazují jednotlivé členské státy, které je musí určitým způsobem přijmout do právního řádu, tak aby byly v souladu s právním řádem a zároveň, aby byl naplněn cíl, kterého se Evropská unie prostřednictvím rámcových rozhodnutí snaží dosáhnout. V případech, kdy jednotlivé státy dostatečně rozhodnutí neimplementují, může je Komise Evropských společenství vyzvat k nápravě. Určitou formu ochrany zajišťuje Evropský soudní dvůr, který rozhoduje spory mezi státy spojené s výkladem rámcového rozhodnutí.

V první části se pokusím vymezit základní pojmy ve vztahu k trestní odpovědnosti. K těmto pojmům řadím pojem právnické osoby a konstrukci zavinění právnické osoby.

V druhé části jsou uvedeny důvody vzniku a historický úvod k institutu trestní odpovědnosti právnických osob. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, v rámci kterých se zabývám trestní odpovědností v angloamerické právní kultuře, kontinentální kultuře a v neposlední řadě v České republice.

Třetí část je věnována platné právní úpravě trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. Systematiku této části jsem zvolil podle zákonného znění ZTOPO. V rámci této části se věnuji jednotlivým ustanovením s přihlédnutím k literatuře a komentářům.

Ve čtvrté části se zabývám komparací institutu trestní odpovědnosti právnických osob právního řádu Slovenské republiky, Rakouské republiky a Spolkové republiky Německo s právní úpravou trestní odpovědnosti právnických osob v České republice.

V páté části se věnuji otázkám de lege ferenda, ať už v rámci připravovaných novel ZTOPO, či jednotlivým myšlenkám nejen právních teoretiků.

Téma diplomové práce jsem si vybral, neboť se jedná o problematiku trestního práva s přesahem do obchodního práva. Tyto oblasti práva mě během mého studia na Západočeské univerzitě v Plzni zaujaly nejvíce. Při shromažďování materiálů k předmětnému tématu diplomové práce jsem shromáždil dostatečné množství literatury, ať už knižní, nebo časopisecké.

1 Vymezení základních pojmů ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob

Základním předpokladem pro řádné pochopení celé právní úpravy právnických osob je znalost základních pojmů. Mezi základní pojmy bych zařadil pojem právnické osoby a konstrukce odpovědnosti právnické osoby.

1.1 Pojem právnické osoby

1.1.1 Právnické osoby a jejich typologie

V odborné literatuře jsou shledávány počátky institutu právnických osob v antickém Římě. Nemůžeme ale mluvit o úmyslných právních konstrukcích, neboť požadavky upravit tento fenomén vznikaly spontánními potřebami přenést vlastnosti člověka na jiný specifický a zároveň zcela odlišný útvar.²

„Ke vzniku právnické osoby, jakožto abstraktního subjektu všech práv a povinností, dochází až v období vrcholného novověku spojeného s nástupem racionalismu, pod vlivem Kantovského noetického optimismu a dichotomie pojmů *sollen* a *sein*. „Požadavek všeobecné právní způsobilosti člověka byl výsledkem oddělení práva a morálky, ustanovení morálního zákona jako zákona svobody a práva jako prostředku k uskutečnění této svobody.“³ Oddělení práva od morálky souviselo mimo jiné s kodifikacemi, které byly v kontinentální Evropě v 18. a 19. století přijímány.

Hurdík uvádí, že: „každá z teorií pouze akceptuje některý z charakteristických rysů právnické osoby, který pak považuje za rozhodující či svým významem převažující.“⁴ Už i Knapp⁵ konstatoval: „že v rámci historie bylo velké množství autorů, kteří se zabývali doktrinárními otázkami ohledně právnických osob, a že počet teorií je shodný s počtem autorů.“

Teorie o právnických osobách můžeme podle Hurdíka⁶ dělit na tyto tři hlavní

² HURDÍK, J. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2.

³ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 18.

⁴ HURDÍK, J. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 16.

⁵ KNAPP, V. O právnických osobách. *Právník*. Praha: Ústav státu a práva Akademie věd ČR, 134. ročník (č. 10–11) 1995, s. 890–1001.

⁶ HURDÍK, J. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 17–34.

- a) teorie fikce,
- b) teorie reality,
- c) moderní teorie právnických osob.

1.1.1.1 Teorie fikce

Některé dílčí prvky právnických osob můžeme naleznout již v římském právu. Ale o právnických osobách jako umělé konstrukci v právním smyslu mluvíme až na přelomu 18. a 19. století. V rámci této teorie se přijímají obecné kategorie v právním smyslu. Teorie fikce odvozuje právnické osoby od fyzických osob. K tomu píše Bohuslav: „Teorie fikce je vyjádřením trestní neodpovědnosti právnických osob vzhledem k tomu, že je pojímá jako fiktivní reálně neexistující subjekt, který se nemůže dopustit trestného činu, a nemůže tak za něj být ani sankcionovaný.“⁷

1.1.1.2 Teorie reality

Vzhledem k tomu, že předchozí teorie měla určité nedostatky, pokusila se je teorie reality napravit. Hlavním rozdílem je, že teorie reality považuje právnické osoby za stejně reálné jako fyzické osoby. Hurdík dělí tuto teorii na následující skupiny

- a) teorie organické, pro které je dominantní organizovaná struktura tak jako je tomu u fyzických osob,
- b) teorie kolektivní vůle – k tomu, aby právnická osoba mohla plnit účel, za kterým je založena, potřebuje určitým způsobem projevit svoji vůli (tento atribut je dominantní při tvorbě jednotné vůle právnické osoby),
- c) institucionální teorie – pochází z Francie, kde se vycházelo z premisy, že každá organická struktura má základy proto, aby se stala právnickou osobou a
- d) teorii technické reality, v rámci které je snaha zrovnoprávnění fyzických osob a právnických osob pomocí konstrukce, které „nejlépe odpovídají potřebám právních technik.“⁸

⁷ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 19.

⁸ HURDÍK, J. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 24.

1.1.1.3 Moderní teorie právnických osob

Moderní teorie právnických osob vycházejí z předchozích teorií s tím, že je dále rozvíjí. Pokud bychom je chtěli zařadit podle časového hlediska, jejich mezníkem by byl počátek 20. století. Tyto teorie mimo jiné zachycují různé spontánně vznikající tendence vývoje právnických osob ve společnosti. Hurdík⁹ je dále dělí na

- a) zájmovou teorii právnických osob (hlavní určující znak právnické osoby je spatřován v jejím účelu ve smyslu ochrany zájmů, a to především ekonomických),
- b) pojetí právnických osob jako syntézy právních pravidel (na základě určitých pravidel je ustanovena právnická osoba, např. pravidla určí podmínky pro vznik odlišné od fyzické osoby, právnická osoba je považována za subjekt práva, odlišná struktura fyzických a právnických osob),
- c) teorii přičitatelnosti (hlavním předpokladem pro tuto teorii je přičitatelnost a ta závisí na tom, zda i právní systém uzná organizovanou skupinu lidí za přičitatelný subjekt práv a povinností),
- d) teorii relativity právního statusu právnických osob (teorie je postavena na koncepční omezenosti právní způsobilosti právnických osob, z čehož vyplývá, že právnické osobě se umožňuje mít pouze částečnou subjektivitu; právnické osoby mají úplnou právní způsobilost ve vztahu k právům a povinnostem a částečnou právní způsobilost vymezenou omezeným okruhem právních norem),
- e) právnické osoby jako Sozialperson (socialistická definice právnických osob, která pochybuje o možnosti vyjádřit kolektivní osobu právně technickými prostředky),
- f) právnické osoby jako právně technická metoda (organizace je charakterizována především cíleně a k tomuto účelu má prostředky pružně reagovat na měnící se podmínky),
- g) teorii odvozených právních způsobilostí (každý právní útvar má umělou povahu, odlišujeme stupeň právní subjektivity i způsobilosti k úkonům, přirozená osoba má všechny vlastnosti právně způsobilé osoby, zatímco právnická osoba nikoliv),

⁹ HURDÍK, J. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 24–34.

- h) mocenskou teorii vnitřní organizace (převažujícím znakem definujícím právnickou osobu je její vnitřní uspořádání, tj. vztahy i organizační struktura),
- i) teorii autonomie právnických osob (teorie je postavena na přístupu usilujícím o návrat k dominanci základní právní charakteristiky právnické osoby, odprošťuje se od vlivu vědních disciplín jako je sociologie nebo ekonomie),
- h) novodobou přirozenoprávní teorii ve vztahu k právnickým osobám (v rámci této teorie se odmítá reálná existence právnických osob, jde proti obecně přijímanému proudu),
- k) teorii diferenciací právních způsobilostí (podle této teorie odlišujeme právní způsobilost od právní subjektivity).

1.1.2 Právnická osoba z pohledu platné právní úpravy

„Definici právnické osoby obsahuje řada rámcových rozhodnutí Evropské unie i směrnic Evropského společenství, přičemž právnickou osobu shodně definují jako „jakýkoliv subjekt, který je právnickou osobou podle příslušného vnitrostátního práva, s výjimkou států nebo jiných veřejnoprávních subjektů při výkonu veřejné moci a veřejných mezinárodních organizací.“¹⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že právnická osoba musí mít náležitosti (musí splňovat určité znaky) podle právní úpravy země, ve které aplikujeme zákon o odpovědnosti právnických osob. V případě České republiky musíme zkoumat náležitosti právnické osoby podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Základní definici nalezneme v § 20 občanského zákoníku. Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou. Podrobnější vymezení nalezneme v ustanoveních § 118 až 488 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v hlavě I. § 1 odst. 1 zákona o obchodních korporacích rozděluje obchodní korporace na obchodní společnosti a družstva. Obchodní společnosti podle § 1 odst. 2 zákona o obchodních korporacích dále dělí na veřejnou

¹⁰ Důvodová zpráva k ZTOPO s. 34.

obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciovou společnost, evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Družstva jsou rozdělena podle § 1 odst. 3 na družstvo a evropskou družstevní společnost.

1.2 Konstrukce odpovědnosti právnické osoby

České trestní právo stejně jako slovenské či německé trestní právo je založeno na individuální trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchaný trestný čin. K této zásadě ZTOPO přidává další „dodatečnou“ zásadu tzv. souběžné a nezávislé trestní odpovědnosti osoby fyzické a osoby právnické¹¹. Tato zásada se uplatní pouze na trestné činy, za které je možné postihnout právnickou osobu podle § 7 ZTOPO. Účelem tohoto ustanovení je uvedení taxativního výčtu trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit. Právnická osoba se tedy nemůže dopustit žádné trestné činnosti podle hlavy I. Trestné činy proti životu a zdraví trestního zákoníku. Proto u trestných činů spáchaných podle této hlavy můžeme vždy mluvit o zásadě individuální odpovědnosti fyzické osoby za daný trestný čin.¹²

Obecně trestní odpovědnost právnických osob můžeme dělit na pravou trestní odpovědnost, nepravou trestní odpovědnost a jiné způsoby regulace protiprávní činnosti právnických osob¹³ (např. administrativněprávní model trestání v rámci správního práva). Zákonodárci v České republice přijali koncept pravé trestní odpovědnosti právnických osob. V případě, že je spáchán trestný čin ve prospěch právnické osoby a naplňuje veškeré znaky podle zákona, je právnická osoba povinna nést právní následky s tím spojené. Předpoklady pro spáchání trestného činu jsou:

- a) protiprávní čin, tzn. čin zákonem zakázaný,
- b) protiprávní čin je spáchán buď jménem právnické osoby, nebo v jejím zájmu anebo v rámci její činnosti,

¹¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 38 (Mezi těmito zásadami je úzká souvislost, proto se o nich mluví současně).

¹² JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 93, 94, u trestných činů, kde může být trestně odpovědná jak právnická osoba, tak fyzická osoba platí zásada souběžné a nezávislé odpovědnosti fyzických a právnických osob.

¹³ JELÍNEK, J., J. HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 15, 16.

- c) protiprávní čin musí být spáchán osobou uvedenou v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d) ZTOPO,
- d) protiprávní čin musí být přičitatelný právnické osobě podle § 8 odst. 2, 3 popř. 4 ZTOPO.¹⁴

Podle § 8 odst. 1 ZTOPO je trestným činem spáchaným právnickou osobou protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,
- b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písm. a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písm. a) až c),

jestliže jí ho lze přičítat podle odst. 2.

Proti právnické osobě se může postupovat podle ZTOPO i v případech, kdy se nepodaří zjistit, která konkrétní osoba jednala za právnickou osobu na základě § 8 odst. 1 ZTOPO jejím jménem, v jejím zájmu či v rámci její činnosti podle § 8 odst. 2 ZTOPO na základě přičitatelnosti.¹⁵

Právnická osoba může být trestně odpovědná i v dalších případech. Pokud k protiprávnímu jednání došlo před vznikem právnické osoby, také v případě, kdy právnická osoba sice vznikla, ale soud rozhodl o její neplatnosti. Nemůžeme ani vyloučit trestní odpovědnost v případech, kdy právní úkon, na základě kterého měla jednat jiná osoba, je neplatný nebo neúčinný, nebo v případech, kdy jednajícím fyzická osoba není odpovědná za takový trestný čin.¹⁶

1.2.1 Prává trestní odpovědnost

Model pravé trestní odpovědnosti se vyznačuje zákonným vymezením trestní odpovědnosti právnických osob, ať už v trestním zákoně (jako je tomu např.

¹⁴ ŠÁMAL, P., R. VOKOUN, O. NOVOTNÝ a kol. *Trestní právo hmotné: 4. díl Trestní odpovědnost právnických osob. Změny v trestních zákonech po 1. 1. 2010*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 31.

¹⁵ ZTOPO § 8 odst. 3.

¹⁶ ZTOPO § 8 odst. 4.

ve Francii, Dánsku, Finsku) nebo ve zvláštním zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob (Česká republika, Polsko, Rakousko apod.). Hlavní výhodou modelu pravé trestní odpovědnosti je možnost používání přímých trestních sankcí bez ohledu na to, zda bylo zahájeno trestní stíhání osoby fyzické.¹⁷

1.2.2 Nepravá trestní odpovědnost

Podle modelu nepravé trestní odpovědnosti je možno ukládat sankce za trestné činy právnické osoby podle trestního zákoníku, aniž by trestní odpovědnost právnických osob byla v zákoně formálně zakotvena. Sankce se nenazývá trestem, ale má quasitrestní povahu. Tímto způsobem je trestní odpovědnost právnických osob upravena ve Slovenské republice. Ale v rámci třetího čtení Národní rady Slovenské republiky dne 13. listopadu 2015 byl schválen vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a o změně a doplnění dalších zákonů. Jakmile se tento zákon č. 91/2016 Zb., o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, stane účinným, přejde Slovenská republika na model pravé trestní odpovědnosti; tj. od 1. července 2016 by mohlo být postupováno podle tohoto zákona za trestné činy právnických osob zde vyjmenovaných.¹⁸

1.2.3 Smíšená trestní odpovědnost

Vedle výše zmíněných modelů se některé státy vydaly jiným směrem a závazky z mezinárodních smluv, tj. umožnit ukládání přiměřených dostatečných a účinných sankcí¹⁹, aplikovaly jiným způsobem. Jako příklad lze uvést Spolkovou republiku Německo, která má trestní odpovědnost právnických osob upravenou v rámci správní odpovědnosti právnických osob. Právnickým osobám jsou v rámci správního řízení ukládány sankce jako pokuta, propadnutí majetkového prospěchu,

¹⁷ JELÍNEK, J. Trestní odpovědnost právnických osob jako předmět zkoumání. *Kriminalistika* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008, 41. ročník (č. 1), [cit. dne 28. ledna 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/trestni-odpovednost-pravnickych-osob-jako-predmet-zkoumani.aspx> a obdobně ŠÁMAL, P. K trestní odpovědnosti právnických osob. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2011, 55. ročník (č. 11), s. 22.

¹⁸ Návrh zákona Slovenské republiky, parlamentní číslo 1715 ze dne 28. 8. 2015.

¹⁹ Např. čl. 4 odst. 1 Druhého protokolu k Úmluvě Evropské unie o ochraně finančních zájmů ES, vypracovaný na základě článku K. 3 Smlouvy o Evropské unii ze dne 19. 6. 1997.

zabavení věci a v nejzávažnějších případech může dojít až ke zrušení právnické osoby.²⁰

²⁰ ZÁHORA, J. Zodpovednosť právnických osôb za trestné činy v európskej dimenzii – komparatívny prehľad. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 24.

2 Důvody a historický úvod k vzniku tohoto institutu

2.1 Vývoj trestní odpovědnosti právnických osob v angloamerickém právním systému

Podle Kratochvíla²¹ předpokladem pro to, aby se v angloamerické právu mohla vytvořit odpovědnost právnických osob, je subjektivita právnických osob, která se v Anglii rozvíjí již od 12. století (církve byla považována za vlastníky nemovitostí). O odpovědnosti právnických osob jako takové jsou v angloamerickém světě zmínky už od 16. století. Sice je zde možnost postihnout právnickou osobu, ale tento institut se začíná řádně užívat až od roku 1840. Historicky se dělí vývoj trestní odpovědnosti právnických osob na tři etapy

- a) do roku 1900 (vývoj struktury právnických osob a vztah odpovědnosti právnických osob),
- b) 1900 až 1940 (vývoj forem zavinění a vznik doktríny strict liability),
- c) 1940 až po současnost (vývoj převážně doktríny alter ego).

Jako první případ odsouzení právnické osoby uvádí Jelínek případ Regina vs. Birmingham & Gloucester Railway CO²², v roce 1842. Z důvodu razantního nárůstu trestných činů spáchaných právnickými osobami se začalo v rámci akademických kruhů řešit, jakým způsobem by bylo vhodné proti tomuto trendu postupovat.

„Trestní odpovědnost právnických osob vyžaduje řešení celé řady složitých otázek. Náleží mezi ně problémy kriminologické (důvody pro zavedení trestní odpovědnosti), otázka subjektu trestného činu (které právnické osoby budou podléhat trestní odpovědnosti, jaký bude vztah mezi trestností právnické osoby a fyzické osoby), rozsah kriminální represe (které skutkové podstaty budou relevantní), konstrukce zavinění a problematika druhu a výměry sankcí (tresty a ochranná opatření). To jsou ovšem zásadní společenské, historické, právní a komplexní otázky, jejichž forma i obsah se stát od státu liší, a je proto velmi

²¹ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 509 a násl.

²² Blíže WELLS, C. *Corporation and Criminal Responsibility*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 87–105.

obtížné dosáhnout v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob jednotného přístupu, i když globalizace kriminality k takovému řešení zjevně vybízí.²³

V tomto ohledu to má angloamerický právní systém o dost jednodušší, neboť v těchto zemích neexistuje kodifikované trestní právo, a proto se některé otázky nemusí řešit. Nemusí se složitými právními konstrukcemi dovozovat zavinění právnických osob. Ze základních předpokladů (uznání viny podmíněné prokázáním úmyslu, viny vědomé a hrubé nedbalosti) se postupem času vyvinuly základní doktríny

- a) doktrína strict liability a vicarious liability (strict liability neboli absolutní odpovědnost, právnická osoba je objektivně odpovědná za nedovolený následek a vicarious liability neboli delegovaná odpovědnost, se kterou je spojená odpovědnost právnické osoby za jednání jejích zaměstnanců),
- b) identifikační doktrína alter ego (nezávislá a samostatná odpovědnost právnické osoby ve vztahu k fyzické osobě, vědomostní a volní složka a jednání je přičítáno právnické osobě),
- c) doktrína agregace (vzhledem k tomu, že právnické osoby rozhodují jako celek, tzn. na rozhodnutí se podílí více fyzických osob, v případě jejich pochybení se právnické osobě přičte jejich jednání, které zpravidla až ve svém součtu – agregaci – vytváří trestný čin),
- d) moderní holistické teorie (v rámci právnické osoby rozhodují jednotlivé fyzické osoby a proto je potřeba vůči právnické osobě dovozovat formu zavinění, a to nedbalostní nebo úmyslnou, podle toho v jakém vztahu byla fyzická osoba k danému jednání, které vedlo k trestnému činu; právnická osoba mohla schválit, nařídit nebo tolerovat jednání fyzické osoby, a to jak výslovně, tak konkludentně),
- e) současné vývojové směry (jako každý institut práva, tak i trestní odpovědnost právnických osob se určitým způsobem vyvíjí, je to odvislé od aktuálních otázek k danému tématu a potřeb společnosti).²⁴

V rámci angloamerického právního řádu je trestní odpovědnost právnických osob upravena už staletí. „Právní řád je pravděpodobně méně konsistentní a méně koncepční, ale dokáže v praxi pružněji reagovat na aktuální společenské potřeby.“²⁵

²³ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 510, 511.

²⁴ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 510 a násl.

²⁵ JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob.* 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 17.

2.2 Vývoj trestní odpovědnosti právnických osob v kontinentální právní kultuře

Od druhé poloviny 20. století lze hovořit o úvahách o trestní odpovědnosti právnických osob v rámci kontinentální právní kultury, je to úzce spjato s vlivem angloamerického práva v souvislosti s mezinárodním obchodem a globalizací. Hlavní důvody lze spatřovat v možnosti postihnout právnických osob z důvodu nedostatečného postihnutí fyzické osoby, nebo z důvodu, že fyzickou osobu postihnout nelze. Tato východiska byla zavdána pro zavedení tzv. kolektivní odpovědnosti.²⁶ Trestní odpovědnost právnických osob začala být upravována v jednotlivých státech např. Nizozemsko od roku 1976 (odpovědnost právnických osob v rámci správního práva byla upravena již od roku 1951), Norsko od roku 1991, Dánsko od roku 1996, Polsko od roku 2002, Švýcarsko od roku 2003, Rakousko od roku 2005 a Slovensko od roku 2010.

Nakonec po dlouhých debatách a diskuzích nejen politických, praktikujících právníků ale i akademických byl přijat zákon upravující tento právní institut i v České republice. Stalo se tak v prosinci 2011 s tím, že účinnost ZTOPO byla stanovena na 1. ledna 2012.

2.3 Historie trestní odpovědnosti právnických osob v České republice

Před 50 lety se o institutu trestní odpovědnosti právnických osob v rámci trestního práva v České republice vůbec nemluvilo. Byla zde pouze snaha zavést institut jednání za druhého, který byl přijat zákonem č. 253/1997 Sb., který novelizoval již neúčinný trestní zákon č. 140/1961 Sb. V rámci tohoto zákona bylo možné postihnout dané jednání od 1. ledna 1998. Podle tohoto zákona byla možnost právnické osobě zabrat věc nebo jinou majetkovou hodnotu.

O úpravu trestní odpovědnosti právnických osob se poprvé zákonodárci pokusili v roce 2004, kdy byl předložen vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Tento návrh byl předložen Poslanecké sněmovně²⁷ Parlamentu České republiky (dále jen „Poslanecká sněmovna“) dne 21. července 2004. V rámci legislativního procesu se však moc daleko nedostal,

²⁶ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 517 a násled.

²⁷ Sněmovní tisk č. 745, IV. volební období.

neboť byl hned v prvním čtení Poslanecké sněmovny dne 2. listopadu téhož roku zamítnut. „Poslanci tehdy zákon nepřijali zejména z názorových důvodů, kdy v obecné rovině kritizovali nadbytečnost úpravy, kriminalizaci podnikání, možné zneužití nekalou konkurencí či ochranu práv třetích osob.“²⁸ Dalším důvodem bylo i příliš široké vymezení trestných činů, za které mohla být právnická osoba kriminalizována. Návrh zákona tehdy obsahoval v § 4 133 trestných činů²⁹, kterých se mohla právnická osoba dopustit. Přičitatelnost trestného činu právnické osobě upravoval § 5, podle kterého bylo možné přičítat právnické osobě trestný čin spáchaný právnickou osobou jejím jménem, v jejím zájmu nebo na úkor či v zájmu jiného v případech, kdy jednal statutární orgán, nebo člen statutárního orgánu nebo ten, kdo je oprávněn činit jménem právnické osoby i v jejím zastoupení právní úkony nebo ten, kdo v rámci právnické osoby vykonává kontrolní či řídicí činnost a zaměstnanec při plnění úkolů. Toto vymezení je vesměs velmi podobné jako v platné právní úpravě ZTOPO s tím, že podle mého názoru je novější úprava přehledněji rozdělena a zpřesněna.

Alternativní se zdálo být řešení věcného záměru zákona o odpovědnosti právnických osob za správní delikty spáchané jednáním, které je u fyzických osob postihováno v rámci trestního zákona, tudíž se jedná o trestné činy, přičemž se muselo jednat o jednání právnické osoby, které je podle právního předpisu Evropského společenství, Evropské unie či mezinárodní smlouvy účelné upravit pro lepší fungování a vymáhání práva na poli mezinárodní práva. V případě, že sankce uložená za takovéto jednání právnické osoby by naplňovala určité znaky sankce (přiměřenost, účinnost, prevence), bylo by vhodnější postupovat dle úpravy správní, neboť v rámci správního práva je obsažena deliktní odpovědnost právnických osob. Proti tomu existuje názor, že: „České správní právo je však natolik roztržitým odvětvím práva, že současná česká právní úprava jej jako vhodnou alternativu pravé trestní odpovědnosti právnických osob nabízet nemůže.“³⁰ Kromě roztržitosti byla úpravě deliktní odpovědnosti právnických osob, která je upravena v rámci správního práva, vyčítána hlavně její nejednotnost, komplikovanost a chybějící ustanovení o obecných institutech.³¹ K roztržitosti

²⁸ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 85, 86.

²⁹ Taxativní výčet je uveden v příloze č. 2.

³⁰ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 86.

³¹ MUSIL, J., H. PRÁŠKOVÁ, F. FALDYNA. Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda. *Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2001, 5. ročník (č. 3), s. 11.

rovněž uvádí Mates,³² že počet zákonů, ve kterých jsou obsaženy jednotlivé skutkové podstaty správních deliktů, přesahuje stovku a počet jednotlivých skutkových podstat neuvádí, neboť by součet byl značně obtížný.

Také se upozorňovalo na omezené možnosti uplatnění úpravy ohledně mezinárodní spolupráce, a že k uzavření smluv (přistoupení České republiky k nim) je zapotřebí, aby o takovýchto jednáních (deliktech) rozhodoval soud. Také lze zmínit neefektivnost, která by byla způsobena nemožností vést společné řízení proti právnické a fyzické osobě, neboť by o každé z těchto osob rozhodoval jiný orgán.

Bohužel ani tato úprava se nezdála zákonodárcům jako vhodná, a tak vznikla nová snaha převážně ministra vnitra a předsedy Legislativního výboru vlády o upravení dané problematiky v rámci trestního práva. Naproti tomu byla snaha vlády společně s ministrem spravedlnosti o vytvoření Analýzy a mezinárodního srovnání právních úprav v oblasti odpovědnosti právnických osob za jednání, k jehož postihu zavazují mezinárodní smlouvy, kterou dne 30. listopadu 2009 schválila vláda v usnesení č. 1451. Další významnou událostí byly volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010. Po volbách byla Ministerstvem spravedlnosti předložena vládě Analýza, na základě které byl pak vypracován návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. 23. února 2011 byl přijat návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim vládou. Česká republika nemohla donekonečna odolávat mezinárodním závazkům a doporučením, které musely být řešeny na poli mezinárodního práva z několika důvodů (globalizace, rostoucí vliv angloamerického práva, lepší vzájemná spolupráce).

Návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim byl postoupen v březnu 2011³³ Poslanecké sněmovně, která ho přijala v rámci legislativního procesu 27. září 2011. Návrh zákona hladce prošel o necelý měsíc Senátem, ale narazil na diskreční pravomoc³⁴ prezidenta republiky³⁵, který nesouhlasil s několika částmi zákona. Prezident převážně vyčítal zákonu, že zavádí kolektivní vinu, že má špatně zpracovanou úpravu ohledně procesních otázek při

³² MATES, P. K některým otázkám projednávání správních deliktů právnických osob a smíšených správních deliktů. *Správní právo*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010, 43. ročník (č. 4), s. 193.

³³ Sněmovní tisk č. 285, VI. volební období.

³⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 50 odst. 1. Prezident republiky má právo vrátit přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, s odůvodněním do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl postoupen, ve vztahu k čl. 62 písm. h) Prezident republiky má právo vrátit Poslanecké sněmovně přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního.

³⁵ Prof. Ing. Václav Klaus, CSc., 2. prezident České republiky, funkční období od 7. března 2003 do 7. března 2013.

stíhání právnické osoby nebo že může postihnout nevinné osoby,³⁶ a proto zákon vetoval. Prezident napsal, že „Alibismu v podobě nehledání konkrétního viníka má stát bojovat a ne mu dávat průchod.“³⁷ To ale nezměnilo nic na záměru Poslanecké sněmovny předmětný zákon přijmout a také poslanci využili svého ústavního práva³⁸ a prezidentovo veto přehlasovali. Zákon byl tedy publikován 22. prosince 2011 ve Sbírce zákonů s nestandardní legisvakancí lhůtou, neboť jak už jsem zmínil, zákonu byla stanovena účinnost od 1. ledna 2012. Z hlediska teoretického se to zdá být jako zvláštní či neběžné, ale když se člověk seznámí blíže s procesem a fungováním Parlamentu České republiky, Poslanecké sněmovny či obecně celé státní správy zjistí, že i když se jedná o právní předpisy, které mají velice významný charakter, zákonodárce je buď vydává v časové tísní či danému právnímu předpisu takovou váhu nepřikládá.

Tento zákon byl již několikrát novelizován. Poprvé to bylo zákonem č. 105/2013 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, s účinností od 1. ledna 2014.³⁹

V rámci dalšího volebního období je činnost zákonodárců o dosti znatelnější. Nejprve přijali novelu ZTOPO zákonem č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 105/2013 Sb.⁴⁰ Obsahem tohoto zákona ve vztahu k ZTOPO je přidání 4 nových trestných činů (znásilnění § 185 trestního zákoníku, účast na pornografickém představení § 193a trestního zákoníku, navazování

³⁶ JELÍNEK J. Trestní odpovědnost právnických osob – ano, či ne? *Právní rádce*. Praha: Economia, 2011, 18. ročník (č. 12), s. 39.

³⁷ KLAUS, V. Prezident vetoval zákon o trestní odpovědnosti právnických osob [online]. *Tisková sdělení*, 18. listopadu 2011 [cit. dne 2. ledna 2016]. Dostupné z: www.klaus.cz/clanky/2971.

³⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Čl. 50 odst. 2. O vráceném zákonu hlasuje Poslanecká sněmovna znovu. Pozměňovací návrhy nejsou přípustné. Jestliže Poslanecká sněmovna setrvá na vráceném zákonu nadpoloviční většinou všech poslanců, zákon se vyhlásí. Jinak platí, že zákon nebyl přijat.

³⁹ Sněmovní tisk č. 647, VI. volební období.

⁴⁰ Sněmovní tisk č. 45, VII. volební období.

nedovolených kontaktů s dítětem § 193b trestního zákoníku⁴¹ a lichva⁴² § 218 trestního zákoníku) s účinností od 1. července 2014.

Sněmovní tisk č. 105, VII. volebního období, byl zamítnut již v prvním čtení, neboť jeho obsahem bylo pouze zakomponování trestného činu lichvy podle § 218 trestního zákoníku (tato snaha byla již v rámci minulého volebního období)⁴³, a to bylo již součástí sněmovního tisku č. 45.

Novela ZTOPO zákon č. 86/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, obsahuje ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim několik změn

- a) konečně reaguje na nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (1. ledna 2014) a na terminologii spojenou s tímto zákonem (zrušuje se pojem jiná majetková hodnota),
- b) v § 30 odst. 1 ZTOPO se slova „policejní orgán“ nahrazují slovy „orgán činný v trestním řízení, který trestní stíhání zahájil“, neboť policejní orgán není podle trestního řádu jediný subjekt, který může zahájit trestní řízení,
- c) zpřesňuje se ustanovení § 33 ZTOPO – Zajišťovací opatření, aby zákonné znění odpovídalo terminologii používané v trestním řádu.⁴⁴

Na základě sněmovního tisku č. 537, VII. volebního období, se upřesňuje § 28 ZTOPO a vkládá se nový § 33a ZTOPO. Tyto změny byly vydány jako prostředek státu na řešení krize. Nový paragraf dává možnosti státnímu zástupci po podání odůvodněné žádosti České národní banky přerušit trestní stíhání proti právnické osobě (opatření k řešení krize). Změny ZTOPO byly přijaty zákonem č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů, s účinností od 1. ledna 2016.

⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Ke splnění požadavku uvedeného v článku 12 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV, se do § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim doplňují další trestné činy, za které mohou být právnické osoby stíhány. Směrnice výslovně stanoví, že členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby právnické osoby bylo možné činit odpovědnými za trestné činy uvedené v člancích 3 až 7 předmětné směrnice, tj. za trestné činy pohlavního zneužívání, pohlavního vykořisťování dětí, včetně výroby a držení dětské pornografie a znásilnění.

⁴² REDAKCE. Poslanecká sněmovna. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2013, 21. ročník (č. 8) s. III, návrh novely ZTOPO o přidání trestného činu § 218 trestního zákoníku lichva byl projednáván ve sněmovním tisku č. 915, VI. volebního období.

⁴³ Sněmovní tisk č. 915, VI. volebního období.

⁴⁴ Sbírka zákonů č. 86/2015 ČÁST PÁTÁ s. 1436, 1437.

3 Řešení trestní odpovědnosti právnických osob v rámci právního řádu České republiky

Vzhledem k tomu, že přijetí zákona o trestní odpovědnosti nedoprovázela dostatečně dlouhá legisvakanční doba, nebylo možné se na přijetí zákona dostatečně připravit. Právnické osoby se nemohly dostatečným způsobem chránit před svévolným jednáním svých zaměstnanců, orgány činné v trestním řízení neměly zpracované metody⁴⁵ a postupy pro stíhání takovýchto činů právnických osob, soudci měli ztíženou svou činnost, protože v daných věcech ještě nerozhodovali apod.

Někteří by mohli tvrdit, že tím, že prezident vetoval přijetí zákona „prodloužil“ čas na přípravu osob s jeho seznamováním a případným přijetím vhodných opatření. Proti tomu bychom ale mohli postavit argument, že účinnost zákona byla tak jako tak stanovena na 1. ledna 2012. První školicí seminář na dané téma zorganizovala Justiční akademie pro justiční personál až na 26. ledna 2012.⁴⁶ Zároveň můžeme očekávat četná trestní oznámení od různých ekologických i dalších aktivistů na právnické osoby, které by mohly určitým způsobem např. znečišťovat životní prostředí, rovněž lze očekávat trestní oznámení podávaná na právnické osoby z důvodu konkurence.

Nejvýznamnější úlohu v řešení této situace (tj. vyřešení nejasných ustanovení) bude mít Nejvyšší soud, ke kterému se postupně jednotlivé kauzy dostanou, jako soud, který sjednocuje výklad tím, že vydává jednotící rozhodnutí.⁴⁷ Tato rozhodnutí pak budou určitým způsobem závazná pro soudy nižší instance. Tento proces sice už započal, ale na vytvoření široké judikatury k trestní odpovědnosti právnických osob si budeme muset ještě pár let počkat.

⁴⁵ Srov. volně dostupný manuál VENEGONI, A., M. RŮŽIČKA. Trestní odpovědnost právnických osob: Školící manuál pro české orgány činné v trestním řízení [online]. *cz10.cz*, 2015, [cit. dne 23. března 2016]. Dostupné z:

<http://www.cz10.cz/wp-content/uploads/2015/05/%C5%A0ko1%C3%ADc%C3%AD-manu%C3%A1l-pro-O%C4%8CTZ-TOPO.pdf>.

⁴⁶ VIDRNA, J., P. DOLANSKÝ. *Trestní odpovědnost obchodních společností a územních samosprávných celků*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 27.

⁴⁷ Už nyní máme 2 rozhodnutí Nejvyššího soudu, a to usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2014 sp. zn. 5 Tz 41/2014, které potvrdilo, že je možné stejně jako proti fyzické osobě, tak proti právnické osobě použití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 trestního řádu, a usnesení Nejvyššího soudu 13. srpna 2014 sp. zn. 8 Tdo 654/2014, které specifikuje blíže speciální subjekt trestného činu ve vztahu fyzické a právnické osoby a říká, že nemožnost stíhat právnickou osobu nezavdává neodpovědnost fyzické osoby.

Problémy rovněž mohou nastat na straně právnických osob ve vztahu k řízení o daném činu. Jelikož některé trestné činy jsou zároveň i správními delikty.⁴⁸

3.1 Obecně k úpravě trestní odpovědnosti právnických osob v České republice

Trestní odpovědnost právnických osob vstoupila do českého právního řádu spolu s účinností zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Tento zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 22. prosince 2011 s tím, že účinnost tohoto zákona byla stanovena na 1. ledna 2012.⁴⁹ Stanovení tohoto data úzce souviselo s mezinárodními předpisy, předpisy evropského práva a se členstvím v mezinárodních organizacích. „Povinnost kriminalizovat určité projevy protispolečenské činnosti, pokud se ho dopustí právnická osoba, neobsahují jen evropské právní předpisy, ale i řada mezinárodních smluv, jimiž dosud Česká republika není vázána, ačkoli s ohledem na její členství v mezinárodních organizacích, na jejichž půdě byly tyto smlouvy připravovány, a na priority vlastní trestní politiky, by jimi vázána být měla.“⁵⁰

Už jen ze samotného členství České republiky v Evropské unii (od 1. května 2004) vyplývá České republice povinnost upravit trestní odpovědnost právnických osob takovým způsobem, aby bylo možné postihovat nežádoucí jednání právnických osob. V tuto chvíli správně nazýváme nežádoucí jednání, neboť nezákonné jednání to ještě není, ani býti nemůže. Mezníkem pro nezákonné jednání je vydání zákona a nabytí jeho účinnosti, aby podle něho mohlo být postupováno, popř. aby mohla být uložena sankce právnické osobě za její protiprávní jednání, neboť obecně v trestním právu platí zásady, na kterých je trestní právo postaveno. Jednou z nich je zásada *nullum crimen sine lege*, tzn. není trestného činu bez zákona. Z toho vyplývá, že jednou z hlavních podmínek pro to, aby mohla být uložena právnické osobě trestní sankce, je zapotřebí nejprve stanovení za jaké jednání právnických osob je účelné stanovit trest. Samozřejmě se musí přihlídnout i k závažnosti daného jednání. Závažnost škodlivého jednání se projevuje v míře

⁴⁸ VIDRNA, J., P. DOLANSKÝ. *Trestní odpovědnost obchodních společností a územních samosprávných celků*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 32, 33.

⁴⁹ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. § 48 Účinnost.

⁵⁰ FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 394.

společenské škodlivosti, ta se projevuje v rámci zásady subsidiarity trestně právní represe.⁵¹ Trestní zákon má tedy fungovat jako určitý nástroj poslední instance v případech, kdy není účelné postupovat podle jiného právního předpisu.

S nabytím účinnosti právní úpravy se kriminalizuje protiprávní jednání právnických osob. Samozřejmě se musí jednat o jednání konané či opomenuté až po 1. lednu 2012, k dřívějším jednáním se v rámci trestního práva nebude přihlížet, to ale na druhou stranu nezbavuje veřejnou správu možnosti postupovat podle jiného právního předpisu a dovozovat odpovědnost právnické osoby např. v rámci správního práva, které má možnost postihnout např. jednání, které určitým způsobem znečišťuje životní prostředí. Podle ZTOPO je trestný čin takový protiprávní čin, který ZTOPO označuje za trestný a vykazuje znaky skutkových podstat trestných činů uvedených v § 7 ZTOPO, kde zákonodárce uvádí taxativní výčet všech trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit.

Vzhledem k tomu, že se jedná o zákon s relativně krátkou dobou od nabytí účinnosti, není divu, že aplikační praxe ještě není značná. Doposud není velké množství rozhodnutí s rámci soudní soustavy. To je dle mého názoru způsobené mimo jiné tím, že zákon se sice přijme, ale organizační a ostatní okolnosti se zákonem spojené se řeší až posléze. Nehledě na to, že nejdříve musí právnická osoba spáchat trestný čin, a ten nemohla spáchat před účinností zákona. Také se musel ustálit výklad jednotlivých ustanovení. K tomu bychom již nyní mohli použít celkem obстойné množství vědecké literatury a komentářů. V následujících podkapitolách se pokusím utříděně rozebrat jednotlivá ustanovení ZTOPO a rovněž vysvětlit a upozornit na nejdůležitější základní stavební prvky ZTOPO.

3.2 Jednotlivá ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – hmotněprávní část

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim zákonodárce rozdělil na 48 paragrafů, které rozdělil do 6 částí:

- a) obecná ustanovení,
- b) základy trestní odpovědnosti právnických osob,
- c) tresty a ochranná opatření,

⁵¹ Srov. PRÁŠKOVÁ, H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 41 a násl.

- d) zvláštní ustanovení o řízení proti právnickým osobám,
- e) zvláštní ustanovení o řízení o mezinárodní a justiční spolupráci ve věcech trestních,⁵²
- f) účinnost.

Už ze samostatného názvu ZTOPO je zřejmé, že se jedná o zvláštní zákon, který obsahuje jak hmotněprávní, tak procesněprávní ustanovení. Nejprve zákon stanoví základní definice pojmů a na koho se daný zákon uplatňuje (okruh subjektů) a poté upravuje, jakým způsobem se bude proti takovýmto subjektům postupovat. Podle Sýkory⁵³ je nutné pracovat s ZTOPO jako s vedlejším zákonem, z čehož vyplývají typické znaky, kterými jsou jak úprava hmotněprávní, tak procesněprávní, komplexní úprava, ale i řešení dílčích otázek a samozřejmě subsidiární použití primárních předpisů (trestní zákoník a trestní řád).

3.2.1 Předmět úpravy a její vztah k právnímu řádu

Vždy když se přijímá nový zákon, upraví v úvodních ustanoveních okruh otázek, na které se zákon vztahuje. Česká republika se jako většina zemí Evropy s kontinentálním právním řádem vydala cestou vytvoření samostatného zvláštního zákona, který se bude týkat pouze okruhu otázek spojených s trestní odpovědností právnických osob. Z toho vyplývá, že instituty, které tento zákon neupraví, se budou řídit podle trestního zákoníku v případech, kdy se bude jednat o otázkách hmotněprávních a podle trestního řádu v otázkách řízení proti právnické osobě (procesněprávních). V kontinentálním právním systému byla trestní odpovědnost založena na individuální odpovědnosti za trestný čin, s přijetím ZTOPO byla zavedena nová forma, která může být uplatňována souběžně.⁵⁴

Obsahem první části ZTOPO jsou obecná ustanovení. Ustanovení § 1 odst. 1 ZTOPO stanovuje rozsah úpravy tj. podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, která lze za spáchání trestných činů právnickým osobám uložit, a postup v řízení proti právnickým osobám. Při vytváření ZTOPO měl zákonodárce několik možností jak se vypořádat s působností vznikajícího zákona. Jako základní možnosti bych zmínil:

⁵² Zákon č. 105/2013 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (1. novela ZTOPO).

⁵³ SÝKORA, M. Působnost zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 125, 126.

⁵⁴ FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 33.

- a) působnost neupravit vůbec a tím pádem odkázat pouze obecným ustanovením na primární úpravu,
- b) vytvořit vlastní komplexní úpravu působnosti,
- c) upravit pouze dílčí otázky působnosti, se kterými jsou spojeny odchylky oproti primární úpravě.

Zákonodárce se vydal třetí možností, tedy upravil jen jednotlivé odchylky s tím, že v neupravených situacích se bude podle § 1 odst. 2 ZTOPO postupovat podle trestního zákoníku nebo trestního řádu, pokud to není z povahy věci vyloučeno.⁵⁵

Z § 1 odst. 2 ZTOPO vyplývá, že v případech, kdy ZTOPO nestanoví odchylně, se bude postupovat podle ostatních právních předpisů⁵⁶. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, vychází ze zásady speciality, pokud není stanoveno v ZTOPO jinak, použije se buď trestní zákoník, nebo trestní řád.⁵⁷ „Je tedy možná úplná úprava dílčího institutu či problematiky v ZTOPO (např. úprava rozsahu kriminalizace v ustanovení § 7 ZTOPO), absence úpravy v ZTOPO (např. dokazování) či částečná úprava v ZTOPO a dílčí (částečná) úprava v trestním zákoníku či trestním řádu (např. úprava zajišťovacích opatření). Použití subsidiárních, obecných předpisů lze vyloučit např. v případě prohlídky těla a jiných podobných úkonů (§ 144 trestní řád) či osobní prohlídky (§ 83b trestní řád) stran právnické osoby.“⁵⁸ Na základě výše zmíněného je vidět, že vztah trestního zákoníku k ZTOPO je vztahem zákona obecného k zákonu speciálnímu. Právní úprava trestního zákoníku se použije, pokud speciální úprava ZTOPO neobsahuje úpravu vlastní. Na stejném vztahu je postaven i vztah trestního řádu k ZTOPO.

3.2.2 Místní působnost

Ustanovení ohledně místní působnosti nalezneme v § 2 až 5 ZTOPO. Místní působností se rozumí vymezení okruhu případů se zřetelem k místu, kde byl trestný

⁵⁵ SÝKORA, M. Působnost zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Balance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 126.

⁵⁶ Např. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), a zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

⁵⁷ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 91.

⁵⁸ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 91.

čin spáchán, které lze posuzovat podle ZTOPO.⁵⁹ Podobně jako trestní zákoník vychází i ZTOPO ze zásady teritoriality, z čehož vyplývá, že musí být určitý vztah mezi trestným činem a místem, tzn. trestný čin musí být spáchán na území České republiky nebo na území České republiky došlo alespoň k jednání či následku trestného činu. Podle ZTOPO se trestnost spáchaného činu právnickou osobou posuzuje na území České republiky, pokud právnická osoba splní jednu z následujících podmínek (jedná se tedy o alternativní vymezení):

- a) má v České republice sídlo – ZTOPO definici sídla neuvádí, neboť se jedná o institut soukromého práva, konkrétní úpravu nalezneme v § 136 a násl. občanského zákoníku, podle kterého poznáme, že sídlo je jedním ze znaků právnické osoby (sídlo je vedené ve veřejném rejstříku, ale to nebrání nikomu v tom, aby se dovolal skutečného sídla⁶⁰),
- b) má na území České republiky umístěn podnik či organizační složku,
- c) v rámci České republiky alespoň vykonává svoji činnost,
- d) má na území České republiky svůj majetek.

Z hlediska místní působnosti zákon rozděluje právnické osoby na „domácí“ a „zahraniční“. Právnické osoby zahraničního práva musí splňovat alespoň jeden z výše uvedených předpokladů (b, c, d). Definice právnické osoby, která může spáchat trestný čin, je v rámci ZTOPO pojata velmi široce. Nejenže trestný čin mohou spáchat právnické osoby, které byly založeny na základě českého právního řádu, ale mohou jej také spáchat právnické osoby zahraničního práva s určitým prvkem působnosti ve vztahu k České republice, ba dokonce se ho mohou dopustit i právnické osoby v rámci distančních deliktů. Za distanční delikty považujeme ty trestné činy, kdy jednání a následek se neprojeví ve stejném státě. Podmínkou pro aplikaci ZTOPO je, aby jedním z těchto států byla Česká republika. Zákonodárce myslí i na situaci, kdyby právnická osoba zahraničního práva, která nesplňuje ani jeden z výše uvedených vztahů k České republice, páchala trestnou činnost v cizině ve prospěch právnické osoby se sídlem v České republice. Jedná se tedy o zásadu univerzality v její subsidiární podobě.⁶¹

⁵⁹ FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 45.

⁶⁰ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 722. Občanský zákoník stanoví, kde má být sídlo vymezeno, nicméně nestanoví, co je sídlo právnické osoby. Historicky lze v případě vymezení sídla právnické osoby vycházet z tradice založené na teorii skutečného sídla a teorii zapsaného sídla.

⁶¹ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 93.

Základní princip teritoriality je v § 2 odst. 1 až 3 ZTOPO. Tento princip se liší od principu teritoriality ve smyslu trestního zákoníku, neboť trestní zákoník v § 4, kde je tento princip upraven, nevyžaduje obdobně, aby zde fyzická osoba, coby pachatel trestného činu, měla trvalý pobyt, nebo zde vykonávala jakoukoliv činnost. Jelínek⁶² se domnívá, že toto užší pojetí v rámci ZTOPO je hlavně proto, aby bylo možné reálně trestat a odsoudit právnické osoby.

Podle Sýkory⁶³ nebude v praxi využíváno ustanovení § 3 trestního zákoníku, neboť prozatím nedošlo ke změnám v ohledu k trestům či ochrannému opatření za trestné činy páchané právnickými osobami. Podle ustanovení § 3 trestního zákoníku lze pachateli uložit vždy a pouze takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje (to samé platí obdobně ohledně ochranného opatření). Podle mého názoru, ale nemůžeme považovat toto tvrzení za správné, neboť nepotřebujeme novelu ZTOPO v oblasti trestů k tomu, abychom mohli aplikovat ustanovení o ukládání trestů podle účinného zákona. V zásadě už tím, že byl ZTOPO přijat a posléze nabyl účinnosti (1. ledna 2012), je od tohoto data podle mě § 3 trestního zákoníku aplikován ve smyslu, že se při ukládání trestu právnickým osobám vybírají druhy trestů podle ZTOPO.

3.2.3 Osobní působnost

Při tvorbě ZTOPO byla nutnost vypořádat se s otázkou okruhu právnických osob, na které se má zákon vztahovat. V mezinárodních smlouvách a také v evropských právních předpisech⁶⁴ jsou nejen pro Českou republiku stanoveny určité požadavky na vymezení právnických osob, které by měly být odpovědné za své jednání a které nikoliv.

Právnickou osobou se rozumí jakýkoliv subjekt, který je právnickou osobou podle příslušného vnitrostátního práva, s výjimkou států nebo jiných veřejnoprávních subjektů při výkonu veřejné moci a veřejných mezinárodních

⁶² JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 93.

⁶³ SÝKORA, M. Působnost zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 128.

⁶⁴ Mezinárodní smlouvy a právní předpisy viz příloha č. 3.

organizací.⁶⁵ V rámci těchto smluv a předpisů⁶⁶ nenalezneme definitivní výčet toho, co je a co není právní osobou ve smyslu odpovědnosti právnických osob za jejich jednání. Je zde částečně pozitivní vymezení, z kterého vyplývá, že trestně odpovědná je jakákoliv právní osoba vytvořená podle vnitrostátního práva dané země. Na druhou stranu je tu negativní vymezení, které z trestní odpovědnosti právnických osob vyřazuje stát⁶⁷ a územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci, neboť by nebylo mimo jiné účelné, aby stát vedl řízení sám proti sobě a taky by nemělo efekt vymáhat trestně právní sankce.

3.2.4 Rozsah trestní odpovědnosti právnických osob

Z hlediska rozsahu kriminalizace za jednání právnických osob se v rámci Evropy vytvořily dva hlavní modely⁶⁸ úpravy rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob. Podle prvního modelu jednotlivé země upravují pouze vybrané trestné činy, tj. vydávají zákon, který taxativně určí, kterého trestného jednání se může právní osoba dopustit (např. Polsko), nebo stanoví u každého trestného činu zvlášť, že se ho může dopustit právní osoba. Druhý model je postaven na základě toho, že právní osoba může být obecně trestně odpovědná za všechny trestné činy, pokud to není z povahy věci vyloučené (např. Nizozemí, Francie, Rakousko). Určitou specifickou koncepcí kriminalizace jednání právnických osob zvolili ve Švýcarsku⁶⁹, kde používají kombinace obou výše zmíněných metod.⁷⁰ Hlavní rozdíly ve výše nastíněných modelech lze uvést v určitých souvislostech.

⁶⁵ FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 55.

⁶⁶ Mezinárodní smlouvy a právní předpisy viz příloha č. 3.

⁶⁷ Srov. ŠTURMA, P., M. TOMÁŠEK. *Nové jevy v právu na počátku 21. století (III.): Proměny veřejného práva*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 220–224.

⁶⁸ TURAYOVÁ, Y., L. TOBIÁŠOVÁ. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: Medzinárodné a európske aspekty, právno-teoretické východiská*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014, s. 118. Podle Turayové jsou 4 různé přístupy k určení okruhu trestných činů:

- a) taxativní výčet trestných činů v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob,
- b) taxativní výčet trestných činů v tomto zákoně doplněný o některé skutkové podstaty trestných činů ve zvláštním zákoně,
- c) druhové vymezení trestných činů popř. doplněné o jednotlivé skutkové podstaty,
- d) všechny trestné činy podle trestního zákoníku kromě trestných činů z povahy věci vyloučených.

⁶⁹ ŠIMOVČEK, I., E. SZABOVÁ. *Trestná zodpovednosť právnických osôb – komparácia vybraných aspektov právnych úprav niektorých členských štátov Európskej únie, USA a Švajčiarska a možnosti ich ďalšieho vývoja na pôde Európskej únie. Státni zastupiteľství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 14. ročník (č. 5), s. 59, 60.

⁷⁰ DANKOVÁ, K. K otázce rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 296–298.

V případech, kdy upravíme podle prvního modelu trestné činy právnických osob na základě taxativního výčtu, se musí počítat s následným zatížením legislativního procesu z důvodu možných novel, které pod určitými politickými či lobbistickými snahami budou chtít zavést možnost trestní odpovědnosti i na jiné trestné činy než na ty, které jsou zatím přijímány. Převážně jsou přijímány jen ty, které upravují mezinárodní smlouvy. Na druhou stranu, když státy zavádí trestní odpovědnost právnických osob podle druhého modelu, musí počítat s větším zatížením orgánů činných v trestním řízení, neboť tyto orgány musí zkoumat, jestli trestní stíhání není v daném případě z povahy věci vyloučeno, nebo jestli nestačí použít jiného právního předpisu, podle kterého by mohla být právnická osoba dostatečně sankcionována (v rámci českého práva je tato zásada – zásada subsidiární represe – upravena v § 12 odst. 2 trestního zákoníku). Otázkou tedy je (i pro zákonodárce) jakou cestou se chce vydat. Jestli chce respektovat princip právní jistoty, zásadu *nullum crimen sine lege certa*, musí tím pádem upravit taxativně všechny trestné činy, za které bude právnická osoba trestně odpovědná, a sám musí nést to rozhodnutí, jestli je dané jednání pro společnost do té míry škodlivé, že musíme proti němu brojit prostřednictvím trestního práva, anebo jestli zvolí opačný názor a tím pádem přeneseme toto rozhodování na orgány činné v trestním řízení. Myslím si, že jedním z důvodů, proč zákonodárce upravil v § 7 ZTOPO pouze trestné činy, které vyplývají z mezinárodních smluv a právních předpisů Evropské unie, byl ten, že zde byla obava o to, aby zákon vůbec prošel legislativním procesem.⁷¹ Už Jelínek po zamítnutém prvním pokusu o zavedení trestní odpovědnosti právnických osob proklamoval, že v případě přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob by měly být trestné činy, kterých se může právnická osoba dopustit, vymezeny taxativním výčtem. Byl také zastáncem užšího vymezení rozsahu trestných činů, za které může být právnická osoba odpovědná.⁷²

Oproti návrhu zákona z roku 2004, kdy bylo navrhováno sankcionovat 133 trestných činů⁷³ ve vztahu k právnickým osobám, tak přijatý ZTOPO obsahoval v době jeho schválení „pouze“ 79 trestných činů, za které mohla být právnická osoba sankcionována v rámci trestního práva. Ačkoliv byl ZTOPO přijat teprve

⁷¹ DANKOVÁ, K. K otázce rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 296–298 a srov. ŠTURMA, P., M. TOMÁŠEK. *Nové jevy v právu na počátku 21. století (III.): Proměny veřejného práva*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 224–229.

⁷² JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 53.

⁷³ Taxativní výčet je uveden v příloze č. 2.

nedávno, jsou už nyní vytvářeny a přijímány novely, které upravují rozsah kriminalizace za jednání právnické osoby, neboť ZTOPO byl přijat v nejužším možném taxativním výčtu a dalo by se říct, že vůbec nereflektoval potřeby společnosti. Snaha zákonodárce by měla být spojována s řešením, které by mohlo fungovat v delším časovém horizontu, aniž by bylo nutno zákony novelizovat z důvodů, které zákonodárce věděl nebo ve vši účtě vědět měl a podle toho měl zákony připravit a posléze přijímat.

Rozsah trestné činnosti, kterou může právnická osoba spáchat a být za ni odpovědná, tj. je zde možnost státu uložit trestněprávní sankci za jednání dané právnické osobě a ta je povinna ji strpět, je upraven v § 7 ZTOPO. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, tedy taxativně vymezuje 83⁷⁴ trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit. V rámci tohoto taxativního výčtu nalezneme trestné činy, které trestní zákoník dělí podle chráněného objektu do hlav, tj. v jednotlivých hlavách jsou druhově vymezeny zájmy chráněné zákonem. Trestné činy lze dělit, stejně jako je dělí trestní zákoník, na přečiny a zločiny.⁷⁵

Ačkoliv se zákonodárce⁷⁶ několikrát vyjádřil k tomu, že obsahem přijímaného ZTOPO bude trestní odpovědnost právnických osob dovozována pouze pro trestné činy, které stanoví mezinárodní smlouvy a právní předpisy Evropské unie, kriminalizoval i jednání, které výslovně není obsaženo v Rámcovém rozhodnutí Rady Evropské unie 2005/222/SVV. V rámci tohoto rozhodnutí se mají kriminalizovat pouze zaviněné trestné činy pouze ve formě úmyslu. Zákonodárce však upravil i neoprávněné užití dat uložených v počítačovém systému nebo na nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a také poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti podle § 232 trestního zákoníku.⁷⁷

Právnická osoba se nemůže dopustit žádného trestného činu podle hlavy I. Trestné činy proti životu a zdraví, hlavy XI. Trestné činy proti branné povinnosti a hlavy XII. Trestné činy vojenské trestního zákoníku. Mimo těchto skupin skutkových podstat trestných činů se právnická osoba nemůže dopustit typicky

⁷⁴ Konkrétní trestné činy jsou uvedeny v příloze č. 1.

⁷⁵ § 14 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷⁶ Např. v důvodové zprávě k ZTOPO s. 14.

⁷⁷ LUKÁŠOVÁ, K. Trestní odpovědnost právnických osob a kyberprostor. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 287, 288.

trestných činů, jejichž spáchání je z povahy věci vyloučené např. trestného činu opilství podle § 360 trestního zákoníku, soulož mezi příbuznými podle § 188 trestního zákoníku či porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248⁷⁸ trestního zákoníku.

Rozpracování toho názoru můžeme nalézt u Jelínka. Nevýhodou konceptu, že by právnická osoba odpovídala za všechny trestné činy podle trestního zákoníku je „nemožnost“ představení si, že právnická osoba spáchá vlastnoruční delikty (např. § 194 dvojí manželství, § 346 křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek, § 360 opilství), trestné činy proti lidské důstojnosti (např. § 185 znásilnění, § 187 pohlavní zneužívání, § 188 soulož mezi příbuznými) a zároveň tento koncept přináší zbytečně velké zatížení soudní soustavy.⁷⁹ Při práci se staršími prameny musíme brát v potaz různá hlediska. Na výše zmíněném je jasně vidět, že při vytváření předmětné publikace v roce 2007 byl pohled na trestné činy značně odlišný a nebylo tak snadné si představit, čeho všeho se může právnická osoba dopustit a být za to trestně odpovědná. Podle platného znění může být právnická osoba stíhána jak podle § 185 znásilnění, § 187 pohlavní zneužívání, tak podle § 346 křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek.

Zákon, co se týká rozsahu kriminalizace, byl přijat v nejužším možném rozsahu, dle mého názoru hlavním důvodem byla obava zákonodárce, aby se neopakovala situace z roku 2004, a užší rozsah kriminalizace jednoznačně nahrával ke snazšímu přijetí zákona.

„Jak známo, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob je ve výčtu trestných činů nevyvážený. Právnická osoba tak neodpovídá za některé trestné činy, jež by mohly být pro její výkon typické, např. porušení povinnosti při správě cizího majetku a porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti. V případě, že by tento trestný čin neabsentoval ve výčtu trestných činů, za které je právnická osoba odpovědná, pak si lze představit, že by v kauze Opencard bylo trestně odpovědné i hlavní město Praha.“⁸⁰ Otázkou je do jaké míry chce společnost

⁷⁸ „Překvapivě absentují i úpadkové delikty, tj. trestný čin porušení předpisů o porušení pravidel hospodářské soutěže. Vzhledem k tomu, že Úřad na ochranu hospodářské soutěže je silnou institucí, vylobboval si v legislativním procesu v Poslanecké sněmovně, aby tento trestný čin nebyl součástí výčtu. Dále absentuje i poškozování spotřebitele.“

BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – I. [online]. *Právní prostor*, 11. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-i>.

⁷⁹ JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 48.

⁸⁰ BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – I. [online]. *Právní prostor*, 11. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z:

sankcionovat jednání právnických osob a pouze čas ukáže, kam se posune trestání právnických osob v rámci českého právního řádu.

3.2.5 Trestní odpovědnost právnických osob, možnost přičitatelnosti trestných činů právnickým osobám

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, se nepřiklonil k řešení, jako je tomu v oblasti správního práva, kde je odpovědnost právnických osob založena na objektivní odpovědnosti, nýbrž volil cestu fikční teorie právnických osob (tato teorie považuje právnické osoby za odlišné subjekty práva od osob fyzických, jedná se o uměle vytvořené subjekty, které jsou nadány určitými právy a povinnostmi, a proto je možné je sankcionovat za jednání, které je v rozporu se zákonnou dikcí).⁸¹

České trestní právo bylo založeno pouze na subjektivní odpovědnosti a zároveň je založeno na odpovědnosti za zavinění. Z toho plyne, že se přičítají pouze zaviněné následky (výjimkou svého druhu je ustanovení § 360 trestního zákoníku opilství). Jelínek definuje zavinění: „Zavinění je obecně chápáno v trestním právu jako vnitřní (psychický) vztah člověka k určitým skutečnostem, jež zakládají trestný čin, ať již vytvořeným pachatelem nebo objektivně existujícím bez jeho přičinění již v době činu.“ Zavinění má dvě složky (vědění a volní)⁸². Zavinění se ve smyslu trestního práva podle § 15 a násl. trestního zákoníku dělí na zavinění úmyslné a zavinění z nedbalosti. V případech neshody pachatelova vědění se skutečností může docházet ke skutkovým či právní omylům. Při přijímání zákona se musela vyřešit i tato nelehká otázka, neboť u právnické osoby se nemůže jednat o psychiku. Odpůrci přijetí trestní odpovědnosti právnických osob tvrdili, „že právnické osoby nejsou způsobilé jednat v trestně právním smyslu, neboť nemají vlastní vůli a bez vůle není viny a bez viny není trestní odpovědnosti.“⁸³

Ze zákonné dikce § 8 ZTOPO lze rozpoznat legální definici trestného činu spáchaného právnickou osobou. Jedná se o protiprávní čin spáchaný jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

<http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicko-osob-i>.

⁸¹ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 28.

⁸² Blíže JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 224.

⁸³ JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 60, 61.

- a) statutární orgán, nebo člen statutárního orgánu anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem, nebo za právnickou osobu jednat,
 - b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písm. a),
 - c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, nebo
 - d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písm. a) až c),
- jestliže jí ho lze přičítat (jak je uvedeno v § 8 odst. 2 ZTOPO).

Z předchozí věty jasně vyplývá, že trestní odpovědnost právnických osob je postavena na přičitatelnosti trestného činu spáchaného jednáním jedné nebo více osob z výše uvedeného výčtu.

V současné právní úpravě není možnost vyvinut se z jednání výše zmíněných osob.⁸⁴ Pouze ve vztahu k jednání zaměstnance je v zákonném znění ustanovení o tom, co lze spravedlivě očekávat. Na základě tohoto ustanovení je tedy možné právnickou osobu nečinit odpovědnou v případech, kdy se jedná jednoznačně o exces zaměstnance a právnická osoba zároveň učinila veškerá opatření, aby takovému jednání zabránila.⁸⁵

„Naše trestní právo do 31. prosince 2011 spočívalo na zásadě individuální odpovědnosti. Neznalo kolektivní odpovědnost, neznalo odpovědnost za cizí vinu. Za právnickou osobu trestně odpovídal ten, kdo za ni jednal, tedy kdo se dopustil pro společnost škodlivého jednání, které naplňuje znaky trestného činu. Srovnej také institut jednání za jiného upravený v § 114 odst. 2 trestního zákoníku. Od 1. ledna 2012 zná české právo trestní odpovědnost právnických osob, kterou upravuje zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim. Trestní odpovědnost právnické osoby, viz § 8 ZTOPO, ustanovení o pachatelství právnické osoby, viz § 9 ZTOPO. Trestní odpovědnost v tomto zákoně je koncipována jako nezávislá na trestní odpovědnosti fyzických osob.“⁸⁶

Znaky skutkových podstat trestných činů jsou shodné jak u fyzických osob, tak u právnických osob. Samozřejmostí je zachování základní zásady zákonnosti,

⁸⁴ BOHUSLAV, L. Přičitatelnost trestného činu právnické osobě. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 149. Bohuslav to považuje za presumpci viny.

⁸⁵ TURAYOVÁ, Y., L. TOBIÁŠOVÁ. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: Medzinárodné a európske aspekty, právno-teoretické východiská*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014, s. 123, 124.

⁸⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 48.

kteřá úzce souvisí se zásadami nullum crimen sine lege a nulla poena sine lege. V rámci skutkové podstaty trestného činu právnické osoby orgány činné v trestním řízení zjišťují, zda se skutek stal, kdo jej vykonal a jestli je to trestný čin, v rámci tohoto procesu musí objasnit, protiprávnost trestného činu a formální znaky skutkové podstaty trestného činu (objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka).

3.2.5.1 *Protiprávnost trestného činu*

Jedním z hlavních předpokladů správného a bezproblémového fungování státního aparátu a i jakékoliv instituce je dodržování určitých pravidel. Některá jednání osob jsou však proti těmto obecným pravidlům, a z tohoto důvodu zákonodárce potřebuje stanovit, které činy jsou už natolik závažné, že je potřeba je trestat v rámci trestního práva. Jedná se o takové činy, které zvýšenou měrou poškozují nebo ohrožují zájmy uznané společností, přičemž takovou povahu mohou mít jen činy protiprávní, nedovolené.⁸⁷ Protiprávnost činu právnické osoby se posuzuje podle toho, zda její jednání naplňuje znaky některého z trestných činů, které jsou taxativně vymezeny v § 7 ZTOPO. Bez protiprávnosti není možné uvažovat o tom, že by mohla být právnická osoba za své jednání potrestána podle trestního zákona. Případy, které vylučují protiprávnost, lze nalézt např. v ustanoveních trestního zákoníku, konkrétně v § 28 krajní nouze, § 29 nutná obrana, § 30 svolení poškozeného a § 31 přípustné riziko.

3.2.5.2 *Objekt trestného činu*

Z hlediska objektu je stejný záměr zákonodárce na ochraně zájmů chráněných zákonem jako je tomu u trestního zákoníku, s tím rozdílem, že, jak již bylo zmíněno, právnická osoba se může dopustit jen těch trestných činů, které ZTOPO taxativně stanoví v § 7.

3.2.5.3 *Objektivní stránka trestného činu*

Objektivní stránka trestného činu je tvořena jednáním, následkem a příčinnou souvislostí. U trestného činu spáchaného právnickou osobou na rozdíl od trestného činu spáchaného fyzickou osobou je ale ještě potřeba, aby kromě

⁸⁷ SOLNAŘ, V., J. FENYK, D. CÍSAŘOVÁ a M. VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009, s. 59 a násl.

těchto základních znaků objektivní stránky byl splněn alespoň jeden z následujících znaků objektivní stránky:

- a) čin byl spáchán jménem právnické osoby,
- b) v zájmu právnické osoby,
- c) v rámci činnosti právnické osoby.

Jedná se tedy o speciální znak objektivní stránky trestného činu. V určitých případech se může dopustit trestného činu i zaměstnanec právnické osoby a právnická osoba bude i tak odpovědná. Vzhledem k tomu, že se musí naplnit více znaků objektivní stránky u právnických osob, jedná o objektivní stránku kumulativní.⁸⁸

3.2.5.4 *Subjektivní stránka trestného činu*

V rámci subjektivní stránky trestného činu je nutné mimo jiné objasnit formu zavinění. Zcela evidentní je, že právnická osoba sama o sobě není schopna jednat zaviněně. Proto k naplnění tohoto znaku skutkové podstaty musíme dovozovat zavinění právnické osoby prostřednictvím zaviněného jednání fyzické osoby. Ta může jednat buď úmyslně, nebo nedbalostně.

Bohuslav⁸⁹ uvádí možnost dělení podle subjektivní stránky trestného činu, a to podle kategorie osob na:

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu; ustanovení ve vztahu ke statutárnímu orgánu jsou v § 163 a násl. občanského zákoníku, jedná se o orgán právnické osoby, který je nadán určitým způsobem k jednání za danou právnickou osobu, tzn. má obecné jednatelské oprávnění,
- b) osobu, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat; podle toho, jakým způsobem je osoba ustanovena, dělíme zastoupení na smluvní zastoupení na základě plné moci, na zastoupení zákonné a v rámci územních samosprávných celků se bude jednat o starosty obcí (popř. primátory statutárních měst) či hejtmany krajů,
- c) osobu vykonávající kontrolní nebo řídicí činnost, která zároveň není statutárním orgánem či zástupcem právnické osoby; podle právní formy

⁸⁸ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 30.

⁸⁹ BOHUSLAV, L. Přičitatelnost trestného činu právnické osobě. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 147, 148.

obchodní společnosti je obligatorní u akciové společnosti (dozorčí rada), družstva (kontrolní komise, povinně pouze od 50 členů družstva), i osobní společnosti (veřejná obchodní společnost a komanditní společnost) a společnost s ručením omezeným mohou zřídit kontrolní orgán společenskou smlouvu, popř. povinnost může být i pro tyto formy obchodních společností založena speciálním zákonem,

- d) osobu vykonávající rozhodující vliv na řízení právnické osoby, jestliže její jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost, takovou činnost mohou vykonávat osoby ovládající ve vztahu osob ovládajících a ovládaných podle § 74 a násl. zákona o obchodních korporacích,
- e) zaměstnance, nebo osobu v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písm. a) až d).

3.2.5.5 *Subjekt trestného činu*

Subjektem trestného činu podle ZTOPO může být pouze a jen právnická osoba, které je určitým způsobem přičítáno faktické jednání jiného subjektu. Tento subjekt může být primární, sekundární nebo terciární v závislosti na tom, pod jaké ustanovení v § 8 ZTOPO podřadíme subjekt, který skutečně jednal.⁹⁰

Právnické osobě lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem. Právnická osoba je tedy pachatelem trestného činu, a to i v případech, kdy užije jiné právnické osoby či fyzické osoby k provedení činu (případ nepřímého pachatelství).⁹¹

Je nutno rozlišovat subjekt trestného činu (pouze fyzická osoba nadaná věděním a vůlí) a subjekt trestní odpovědnosti (tím může být i právnická osoba za splnění zákonných podmínek).⁹²

3.2.6 **Trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby**

V § 10 ZTOPO se řeší otázky společné s přechodem trestní odpovědnosti právnické osoby na všechny její právní nástupce. Kdyby zákon neupravoval způsob přechodu trestní odpovědnosti na právní nástupce právnických osob, bylo by velmi

⁹⁰ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 31.

⁹¹ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 31.

⁹² JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 14.

snadné pro právnické osoby páchající trestnou činnost zakládat a rušit právnické osoby a tím se úspěšně vyhýbat odpovědnosti za své nezákonné jednání. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, dále stanoví, že v případech kdy trestní odpovědnost přešla na více právnických osob, má soud přihlídnout při rozhodování o druhu a výměře trestu nebo ochranného opatření i k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného trestného činu, případně i k tomu, v jakém rozsahu a která z nich pokračuje v trestné činnosti, v souvislosti s níž byl spáchán trestný čin.⁹³

Ustanovení § 10 ZTOPO upravuje novou zásadu trestního práva, zásadu přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby. Uplatní se na všechny její právní nástupce. Hlavním důvodem této úpravy je zabránění právnickým osobám se vyhýbat důsledkům trestní odpovědnosti za trestné činy, které spáchala. Před nabytím účinnosti ZTOPO byl vždy v trestním řízení osobní vztah mezi pachatelem trestné činnosti a orgánem činným v trestním řízení. Důvodová zpráva uvádí, že konkrétně toto ustanovení bylo inspirováno taktéž § 10 rakouského spolkového zákona o odpovědnosti sdružení za trestné činy z roku 2005.⁹⁴ Na přeměnu právnických osob musíme nahlížet s přihlédnutím k ustanovení občanského zákoníku a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). V případech, kdy původní právnická osoba při přeměně nezanikne, bude odpovědná i ona. Historickým výkladem ustanovení § 10 odst. 1 ZTOPO společně s důvodovou zprávou se upřesňuje, na jaké případy nástupnictví se dané ustanovení uplatní. Jedná se o univerzální nástupnictví, kdy právní nástupce právnické osoby vstupuje do všech práv a povinností nebo jejich souboru.⁹⁵ K přechodu trestní odpovědnosti dochází objektivně. To je velká výhoda pro důkazní řízení, ale může to přinášet

⁹³ Srov. BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 95 a FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 100 a TURAYOVÁ, Y., L. TOBIÁŠOVÁ. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: Medzinárodné a európske aspekty, právno-teoretické východiská*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014, s. 132, 133.

⁹⁴ BGBl. Nr. 151/2005 Verbandsverantwortlichkeitsgesetz.

⁹⁵ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 274, FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 101 a JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 107.

problémy v praxi ve fungování právnických osob, neboť právnická osoba bude odpovědná bez toho, zda o této skutečnosti věděla nebo mohla vědět.

Definici právního nástupce uvádí Jelínek a Herczeg⁹⁶: „Právním nástupcem právnické osoby je ten, kdo v souladu s právem nabývá práva a povinnosti, které jiný pozbyl.“

K problematice přechodu odpovědnosti na právního nástupce vyšel ve sborníku článek, jehož autorem je Šámal.⁹⁷ Hlavními body daného článku jsou dle mého názoru rozdíly mezi singulární a univerzální sukcesí a s tím spojené otázky, zda musí právnická osoba fakticky zaniknout, aby byla přenesena trestní odpovědnost na jiný subjekt, nemožnost přechodu trestní odpovědnosti na osobu fyzickou a uplatnění zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Singulární sukcesí se rozumí vstupování pouze do určitých práv a povinností předchůdce, zatímco v rámci univerzální sukcese přechází všechna práva a všechny povinnosti. Zákodárce, jak vyplývá z důvodové zprávy, se inspiroval z rakouské právní úpravy, kde se zásadně vychází z univerzální sukcese. Podle Šámala nemusí původní právnická osoba zaniknout, aby mohla být přenesena trestní odpovědnost na jejího nástupce podle § 10 ZTOPO. K nemožnosti přechodu trestní odpovědnosti na fyzickou osobu uvádí jasnou argumentaci v podobě nemožnosti aplikovat ZTOPO (neboť na fyzickou osobu se vztahuje trestní zákoník) a také vyloučení z povahy věci. Jako určitou zajímavost uvádí situaci, kdy tato fyzická osoba byla pouze prostředníkem a posléze by přešel majetek na právnickou osobu, potom by tato právnická osoba mohla být trestně odpovědná. Jako poslední bod, který bych rád zmínil v souvislosti s předmětným článkem, je možnost použití zásady subsidiarity trestní represe v případech, kdy v rámci přechodu trestní odpovědnosti nepřešly na konkrétní právnickou osobu „žádné výnosy, užitky ani jiné výhody ze spáchaného trestného činu, nebo sice přešly, ale jen v nepatrném rozsahu.“⁹⁸

⁹⁶ JELÍNEK, J., J. HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 91.

⁹⁷ ŠÁMAL, P. K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na její právního nástupce. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 169-181.

⁹⁸ ŠÁMAL, P. K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na její právního nástupce. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 180.

3.2.7 Účinná lítost

Stejně jako u fyzických osob je účinná lítost jednou z okolností zániku trestní odpovědnosti za spáchané jednání. Pokud nastanou důvody zániku trestní odpovědnosti, musí orgány činné v trestním řízení k těmto okolnostem přihlídnout z úřední povinnosti, aniž by je pachatel či jiná osoba namítali.⁹⁹ K tomu, aby mohlo být postupováno podle § 11 ZTOPO musí být splněny stanovené podmínky. Vždy musí jít o dobrovolné upuštění od dalšího protiprávního jednání a poté dává zákonodárce alternativní možnosti, a to že právnická osoba je povinna odstranit nebezpečí vzniklé jejím jednáním, které zasahuje do zájmu chráněného zákonem, nebo zamezit či napravit škodlivý následek vzniklý jejím jednáním anebo učinit oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, může být ještě odstraněno anebo může být zabráněno vzniku škodlivého následku trestného činu.

Toto ustanovení zároveň nevylučuje možnost aplikovat speciální úpravu účinné lítosti u trestných činů, které vznikají na základě nesplnění povinnosti z jiného právního předpisu, který sám o sobě dává možnost za určitých okolností použít účinnou lítost, např. neodvedení daně dle daňového řádu.

Důvodová zpráva uvádí příklad, kdy nelze institut účinné lítosti uplatnit (trestný čin přijetí úplatku § 331, trestný čin podplacení § 332 a trestný čin nepřímého úplatkářství § 333) z důvodu požadavků plynoucích zejména z mezinárodních úmluv o boji proti korupci.¹⁰⁰ Zákonodárce však nebyl důsledný,

⁹⁹ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 54.

¹⁰⁰ a) Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (Paříž, 17. prosince 1997), která byla sjednána a je monitorována v rámci OECD. Česká republika uložila ratifikační listinu dne 21. ledna 2000. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 21. března 2000 (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 25/2000 Sb. m. s.).

b) Trestněprávní úmluva o korupci (Štrasburk, 27. ledna 1999, ETS no. 173), která byla sjednána a je monitorována v rámci Rady Evropy. Česká republika uložila ratifikační listinu dne 8. září 2000; úmluva vstoupila v platnost 1. července 2002 (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 70/2002 Sb. m. s., ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2009 Sb. m. s.). K úmluvě byl vypracován dodatkový protokol (ETS no. 191), který vstoupil v platnost 1. února 2005. Ratifikovalo jej 25 členských zemí Rady Evropy, Česká republika jej však ani nepodepsala.

c) Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu, která byla přijata rezolucí VS OSN dne 9. prosince 1999. Česká republika uložila ratifikační listinu dne 27. prosince 2005. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 26. ledna 2006 (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2006 Sb. m. s., ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 9/2010 Sb. m. s.).

neboť současně nevyloučil užití účinné lítosti u speciálních skutkových podstat trestných činů úplatkářských podle § 256, 257 a 258 trestního zákoníku.¹⁰¹

3.2.8 Promlčení trestní odpovědnosti

Dalším případem zániku trestní odpovědnosti za spáchané trestné činy je promlčení. Ustanovení § 12 ZTOPO odkazuje na úpravu § 34 trestního zákoníku, promlčení trestní odpovědnosti právnických osob se posuzuje stejně jako promlčení trestní odpovědnosti fyzických osob. Tento institut upozorňuje na to, že s plynutím času se postupně ztrácí zájem státu na potrestání pachatele, také samotná možnost, že by mohl být pachatel potrestán, může působit na pachatele takovým způsobem, že už se dalšího protiprávního jednání nedopouští. Obecně s plynutím času je obtížnější ba dokonce nemožné obstarat důkazy, aby byla vina řádně a bez pochybností prokázána.

Promlčecí doba je 20, 15, 10, 5 let a 3 roky podle závažnosti protiprávního jednání. Závažnost protiprávního jednání je mimo jiné stanovena ve výši trestu v zákonné trestní sazbě odnětí svobody. Jelikož ZTOPO nabyl účinnosti 1. ledna 2012, tak o promlčených trestných činech můžeme hovořit v současnosti pouze o trestných činech nejmenší závažnosti, tj. o trestných činech, jejichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody je menší než 3 roky. Samotné uplynutí promlčecí doby za trestný čin spáchaný fyzickou osobou nemá automaticky za následek uplynutí promlčecí doby za trestný čin i u právnické osoby, neboť za právnickou osobu mohla jednat i osoba jiná a tím pádem by právnické osobě mohla běžet promlčecí doba odlišná. U fyzických osob je třeba jednou z dalších zákonných překážek prohlášení za mrtvého či překážka ne bis in idem.¹⁰² Překážku ne bis in idem lze použít i u právnických osob.

Ze ZTOPO se promlčení nevztahuje na trestné činy upravené v hlavě IX. Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci

¹⁰¹ KUČHTA, J. Alternativy v rámci trestní odpovědnosti a trestání právnických osob v České republice se zaměřením na trestné činy [online]. *Dny práva*, 2012, [cit. dne 9. března 2016] Dostupné z:

https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/KuchtaJosef.pdf

¹⁰² Blíže JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou* 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 69, „Trestní zákoník (na rozdíl od zákona o soudnictví věcech mládeže) vychází z dualismu trestních sankcí, neboť rozlišuje dva relativně samostatné druhy trestné právních sankcí, a to tresty a ochranná opatření. Oba druhy sankcí se v určitých směrech odlišují jak účelem, tak podmínkami pro jejich ukládání. V konkrétním případě však je možné oba druhy sankcí kombinovat a uložit pachateli trest i ochranné opatření.“

a v hlavě XIII. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy podle zvláštní části trestního zákoníku.

3.2.9 Sankce, jejich druhy a ukládání

Na základě § 14 až 23 ZTOPO je umožněno ukládat tresty a ochranná opatření, které jsou vymezeny v jeho třetí části. Systémem trestů se rozumí výčet jednotlivých druhů trestů, jejich uspořádání (podle závažnosti, podle zájmů, které trest postihuje) a vzájemné vztahy mezi nimi. Tresty lze ukládat jak samostatně, tak kumulativně. Tresty na rozdíl od ochranných opatření obsahují morálně politický odsudek. „Namísto trestů lze v odůvodněných případech použít restorativní opatření – obdobných druhů odklonů jako v trestním řízení proti fyzickým osobám.“¹⁰³ V těchto restorativních opatřeních lze použít instituty podmíněného odložení návrhu na potrestání, podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání a dohodu a vině a trestu.

Český právní řád je postaven na dualismu trestních sankcí,¹⁰⁴ jelikož můžeme právnické osobě ukládat za trestný čin buď tresty anebo ochranná opatření. V prvním ustanovení této části (§ 14 odst. 1 ZTOPO) zákonodárce vyjadřuje zásadu přiměřenosti trestu a ochranného opatření a stanovuje kritéria, a to jak pozitivní (ukládání druhu a výměry trestu), tak negativní (v případech ukládání ochranných opatření).

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, umožňuje uložení následujících druhů trestů

- a) zrušení právnické osoby,
- b) propadnutí majetku,
- c) peněžitý trest,
- d) propadnutí věci,
- e) zákaz činnosti,
- f) zákaz plnění veřejných zakázek, účasti na koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,
- g) zákaz přijímání dotací a subvencí,
- h) uveřejnění rozsudku.

¹⁰³ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 62.

¹⁰⁴ KALVODOVÁ, V. Vybrané aspekty sankcionování právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 230.

Z výše uvedených trestů se pouze 4 druhy (propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci a zákaz činnosti) užívají obdobně pro trestání fyzických osob. Další tresty (zrušení právnické osoby, zákaz plnění veřejných zakázek, účasti na koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí a uveřejnění rozsudku) jsou sankce zcela zvláštní. Tyto sankce tedy mohou být uloženy pouze právnické osobě za zákonem stanovených podmínek. Podle Kociny¹⁰⁵ by měl soud přihlídnout k tomu, aby sankce dopadaly pouze na právnickou osobu bez postihnutí práv třetích osob nabytých v dobré víře, postihovaly právnickou osobu a zároveň nepoškozovaly zaměstnance a věřitele právnické osoby, aby ukládání sankce nemělo za následek zhoršení nebo znemožnění práva poškozené na náhradu způsobené škody v rámci adhezního řízení¹⁰⁶ apod.

Ochranné opatření, které může být uloženo právnické osobě, je podle § 15 odst. 2 ZTOPO pouze zabránění věci. Ještě před účinností ZTOPO Okresní soud v Liberci rozhodoval o zabránění věci (1 000 000 Kč právnické osobě) podle § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku usnesením č. j. 6 T 170/2011-1911. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci zrušil usnesení Okresního soudu v Liberci na základě argumentace obžalované a rozhodl, že se částka zabírá podle § 102 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Na základě tohoto rozhodnutí podala obžalovaná prostřednictvím advokáta Ústavní stížnost. Stěžovatelka se domáhala svých ústavně zaručených práv. Ústavní soud jí dal za pravdu a předmětné rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci zrušil pro neaplikovatelnost daného ustanovení na tento případ.¹⁰⁷ Podle mého názoru může být zákon napsán sebelépe, ale to nevylučuje pochybení fyzických osob při jeho výkladu a jeho aplikaci.

Tresty a ochranná opatření je možné ukládat právnické osobě jak samostatně, tak vedle sebe. Výjimky z tohoto ustanovení se vztahují na nemožnost uložení peněžitého trestu vedle propadnutí majetku a trestu propadnutí věci vedle ochranného opatření zabránění věci.

¹⁰⁵ Blíže KOCINA, J. Trestní odpovědnost právnických osob a práva třetích osob [online]. *Dny práva*, 2008, [cit. dne 9. března 2016]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/trest/kocina.pdf>.

¹⁰⁶ Adhezní řízení je součástí trestního řízení. Projedná se v něm nárok poškozeného na náhradu škody. Blíže ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 315 a násl.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 19. února 2015, sp. zn. III. ÚS 2301/2014, v rámci tohoto nálezu bylo formulováno odlišné stanovisko prof. JUDr. Jana Musila, CSc.

Při vytváření zákona měl zákonodárce možnost přihlídnout k zahraničním úpravám a v rámci toho se mohl mimo jiné inspirovat i trestními sankcemi, které se v těchto zemích ukládají právnickým osobám za trestné činy spáchané právnickými osobami. Jelínek¹⁰⁸ uvádí příklad zemí (Nizozemí, Dánsko, Rakousko), kde mají pouze jednu trestní sankci, a to peněžitý trest. Vedle toho uvádí Francii jako zemi, která má širokou škálu možností, jak potrestat právnickou osobu. Francouzská úprava umožňuje celkem 11 druhů sankcí. Jelínek schvaluje, že Česká republika se vydala cestou, kdy je možné právnické osoby potrestat širokou škálou možných trestů. Otázkou je, s jakou mírou se budeme potýkat s kreativitou soudců, neboť podle mého názoru¹⁰⁹ a také podle rozsudků trestních soudů je hlavně ukládán peněžitý trest, a to dokonce v nejnižší možné míře (20 denních sankcí po 1 000 Kč).¹¹⁰ V příloze č. 4 se mimo jiné zmiňuji v rámci sloupce peněžitých trestů ve výši 20 000 Kč i o trestním příkazu 2T 55/2015, kde Městský soud v Brně uložil peněžitý trest ve výši 10 000 Kč – v rámci podání žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, se mi dostal do rukou anonymizovaný trestní příkaz, ve kterém je opravdu uložen peněžitý trest ve výši 10 000 Kč. Myslím si, že k tomu soud dospěl na základě aplikace § 58 trestního zákoníku, podle kterého má možnost mimořádně snížit trest pod dolní hranici zákona za splnění určitých podmínek. Myslím si, že o stejném případě píše i Bohuslav¹¹¹, i když se o něm zmiňuje v rámci odstavce, který se věnuje roku 2014, zatímco tento trestní příkaz byl vydán 15. května 2015.

Trest zrušení právnické osoby lze uložit podle § 16 odst. 1 ZTOPO pouze právnické osobě se sídlem v České republice, pokud její činnost spočívala zcela

¹⁰⁸ JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 102.

¹⁰⁹ K podobnému závěru dospívá i Bohuslav v článku BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – I. [online]. *Právní prostor*, 11. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z:

<http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-i>.

¹¹⁰ Blíže příloha č. 4 K soudním rozhodnutím, kde jsou graficky znázorněny druhy trestů ukládané právnickým osobám (v období od 1. ledna 2012 do 4. února 2016). Zajímavou statistiku soudních rozhodnutí též uvádí TIBITANZLOVÁ, A. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Pohled na sankcionování právnických osob v praxi českých soudů [online]. *epravo.cz*, 25. srpna 2015, [cit. dne 10. března 2016]. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-a-rizeni-proti-nim-pohled-na-sankcionovani-pravnicky-osob-v-praxi-ceskych-soudu-98726.html>.

¹¹¹ BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. [online]. *Právní prostor*, 12. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z:

<http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-ii>.

nebo převážně v páchání trestného činu nebo trestných činů. Zároveň je zde však i negativní podmínka, a to, že není možno uložit trest zrušení právnické osoby, pokud to vylučuje samotná povaha právnické osoby. Tento trest by měl být ukládán jen velmi zřídka, neboť se jedná o největší zásah do práv právnické osoby, jedná se o trest nejpřísnější. Trest propadnutí majetku se ukládá podle § 17 ZTOPO, kde jsou stanoveny podmínky. Trest propadnutí majetku se ukládá v případě, kdy se právnická osoba odsuzuje za zvlášť závažný zločin¹¹², kterým se snažila získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch. Bez předchozího je trest propadnutí majetku ještě možné uložit v případech, kdy ho trestní zákoník umožňuje uložit za spáchání daného trestného činu.¹¹³ Peněžitý trest se ukládá podle § 18 ZTOPO v případech, kdy se právnická osoba odsuzuje za úmyslný trestný čin nebo trestný čin spáchaný z nedbalosti, pokud to není na újmu poškozeného. Ukládá se v denních dávkách (20 až 730 podle § 68 odst. 1 trestního zákoníku) ve výši 1 000 Kč až 2 000 000 Kč za každý uložený den. Výše sazby a počet denních sazeb se určuje s přihlédnutím k majetkovým poměrům (obdobně jako při ukládání peněžitého trestu fyzickým osobám). Ustanovení § 19 ZTOPO upravuje ukládání trestu propadnutí věci včetně propadnutí náhradní hodnoty za podmínek stanovených trestním zákoníkem. Trest zákazu činnosti se ukládá na dobu 1 roku až 20 let podle § 20 ZTOPO v případech, kdy byl trestný čin spáchan v souvislosti se zakazovanou činností. Obdobně zákonodárce upravil v § 21 ZTOPO trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži v případech, kdy trestná činnost souvisela s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení o veřejných zakázkách, koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži; taktéž na dobu 1 roku až 20 let. V § 22 ZTOPO je upraven trest zákazu přijímání dotací a subvencí, ukládá se na 1 rok až 20 let za trestný čin v souvislosti s podáváním nebo vyřizováním žádostí o dotaci, subvenci, návratnou finanční výpomoc nebo příspěvek, s jejich poskytováním nebo využíváním, anebo s poskytováním nebo využíváním jakékoliv jiné veřejné podpory. Posledním trestem, který upravuje ZTOPO v § 23, je uveřejnění rozsudku¹¹⁴ (jako nový typ

¹¹² Podle § 14 odst. 3 trestného zákoníku jsou zvlášť závažné zločiny ty úmyslné trestné činy, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby alespoň 10 let, např. trestný čin podle § 168 trestního zákoníku obchodování s lidmi.

¹¹³ Propadnutí majetku nebo propadnutí věci lze uložit, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším, souhrnný trest podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku anebo společný trest podle § 45 odst. 1 trestního zákoníku.

¹¹⁴ Kriticky se k výše uvedenému vyjadřuje např. VRBÍK, M. Trest uveřejnění rozsudku [online]. *epravo.cz*, 24. října 2013, [cit. dne 8. března 2016]. Dostupné z:

trestu). Tento institut dává možnost uložit právnické osobě povinnost uveřejnit pravomocný rozsudek, v němž byla odsouzena za trestnou činnost, s tím účelem, aby se široká veřejnost dozvěděla o jejím jednání. Rozsudkem se určí druh veřejného sdělovacího prostředku, rozsah uveřejnění a lhůta pro uveřejnění. Právnická osoba je pak povinna na vlastní náklady zařídit, aby se tak stalo.

Pro případy kdy jednání bylo započato před účinností novely trestního zákoníku, ale alespoň jeden dílčí útok byl proveden v rámci pokračování v trestném činu podle § 89 odst. 3 trestního zákoníku po nabytí účinnosti novely trestního zákoníku, se pak bude trestný čin v celém jeho rozsahu pokládat za spáchaný až po účinnosti nové právní úpravy.¹¹⁵ Podle mého názoru jde obdobně aplikovat na právnické osoby, např. při ukládání trestu propadnutí majetku, který lze uložit pouze za zvlášť závažný zločin a na případy, kdy to zákon výslovně stanovuje. Samozřejmě o výše zmíněném lze zatím uvažovat pouze v teoretické rovině, neboť zatím nebyla přijata novela trestního zákoníku, která by změnila některá ustanovení zvláštní části trestního zákoníku s dopadem na změnu ukládání trestů právnické osobě.

3.3 Jednotlivá ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – procesněprávní část

Trestní řízení proti právnickým osobám je postaveno na obdobných základech a zásadách jako je tomu v řízení proti fyzickým osobám. Základními zásadami jsou vůdčí právní ideje, které jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti orgánů činných v trestním řízení a dalších osob. Bez jejich uplatnění by nebylo možno dosáhnout účelu trestního

<http://www.epravo.cz/top/clanky/trest-uvarejneni-rozsudku-92570.html>, který uvádí: „Při ustanovení by proto bylo vhodné se vyhnout nepřesnostem, ale možná ještě o to více přesné specifikaci, jelikož problém může nastat v momentě, kdy žádný ze sdělovacích prostředků navržených soudem nebude ochoten rozsudek uveřejnit, jelikož žádné ustanovení právních předpisů upravujících činnost sdělovacích prostředků [např. zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku, ve znění pozdějších předpisů (tiskový zákon)] neukládají povinnost provozovatelům či vydavatelům veřejných sdělovacích prostředků, aby uveřejňovali odsuzující rozsudky (resp. jejich části) týkající se odsouzených právnických osob, jimž byl uložen trest uveřejnění rozsudku. Nemluvě o riziku, že v případě přesného vymezení konkrétního média by mohlo vyvstat podezření o možné dohodě soudu s tímto konkrétním sdělovacím prostředkem.“

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. srpna 2007 sp. zn. 11 Tdo 272/2007.

řízení (§ 1 odst. 1 trestního řádu).¹¹⁶ K základním zásadám se podle § 2 trestního řádu řadí např.

- a) zásada legality,
- b) zásada obžalovací,
- c) zásada stíhání jen ze zákonných důvodů,
- d) presumpce nevinny,
- e) zásada zajištění práva na obhajobu.

V případech, kdy ZTOPO upraví jakékoliv ustanovení odchylně oproti trestnímu řádu, se použije ZTOPO, v ostatních případech pokud to není vyloučeno z povahy věci, se použije trestní řád.

3.3.1 Vztah trestního řízení proti právnickým osobám ke správnímu řízení

Ze zákonného znění § 28 ZTOPO vyplývají dvě zásady: zásada litispendence a zásada ne bis in idem.¹¹⁷

Podle zásady litispendence (§ 28 odst. 1 ZTOPO) zahájení trestního stíhání proti právnické osobě brání tomu, aby o témže skutku proti stejné právnické osobě bylo zahájeno správní řízení. K tomu, aby se jednalo o totožnost skutku, musí být podle teorie dodržena alespoň totožnost jednání či totožnost následku. Zásada litispendence je tedy překážka, která zaručuje, mimo jiné to, aby nebyly vynaloženy náklady na vedení řízení neúčelně. Nehledě na to, že když se v rámci řízení zjistí, že se řízení vede u nepřislušného orgánu činného v trestním řízení či orgánu veřejné správy, je možnost danou věc postoupit.

Druhou zásadou je zásada ne bis in idem (§ 28 odst. 2 ZTOPO), podle které není možné zahájit nové stíhání a potrestat stejnou právnickou osobu, která už byla za stejný skutek jednou potrestána. V případech, kdy řízení bylo již zahájeno, v něm nelze nadále pokračovat. To, že můžeme za stejný skutek potrestat jak fyzickou osobu, která jednala, tak právnickou osobu, které dané jednání přičítáme, vyplývá

¹¹⁶ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 92.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2004 sp. zn. 11 Tdo 738/2003. Zásadu ne bis in idem ve smyslu ustanovení čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod je namísto vztáhnout jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak i na činy spadající mezi přestupky. Osobu, jejíž přestupkové řízení pro určitý čin již meritorně skončilo rozhodnutím příslušného správního orgánu, není proto možné pro týž čin trestně stíhat a odsoudit, byť by byl nově tento čin kvalifikován jako trestný čin, zatímco v již skončeném přestupkovém řízení byl kvalifikován jako přestupek, pokud pravomocné rozhodnutí o tomtéž skutku nebylo zrušeno v předepsaném řízení z podnětu mimořádného opravného prostředku.

ze zásady přičitatelnosti. Problémy ovšem mohou nastat v situacích, kdy dané jednání bude naplňovat jak znaky trestného činu podle ZTOPO, tak správního deliktu podle zvláštní právní úpravy. V těchto situacích se jednotlivé skutkové podstaty trestných činů a správních deliktů překrývají.¹¹⁸

3.3.2 Místní příslušnost

Ustanovení § 29 ZTOPO vychází z obecné úpravy o určování příslušnosti pro trestní řízení s tím, že stanovuje určité zvláštní situace, které mohou nastat, a v rámci kterých je potřeba určit místně příslušný soud. Hlavním kritériem je tedy stejně jako v trestním řádu místo spáchání trestného činu. Nelze-li zjistit místo činu nebo byl-li čin spáchán v cizině, koná se řízení u soudu, v jehož obvodu má právnická osoba sídlo nebo v případě zahraniční právnické osoby, kde má svůj podnik nebo organizační složku. Zbytková místní příslušnost, v případech kdy nelze tato místa zjistit nebo jsou mimo území České republiky, je u soudu, v jehož obvodě vyšel čin najevo.

Obecně se dá říci, že je úprava obdobná jako v případě trestního řízení proti fyzickým osobám, drobnou nuancí lze naléznout v odlišném označování obviněného a jeho identifikačních znaků, jelikož mluvíme o právnické osobě, a ta má sídlo. V rámci zbytkové místní příslušnosti je zapotřebí určit, který soud rozhodne v situacích, kdy ostatní možnosti selžou, zároveň je také zapotřebí určit, který soud rozhodne v případech, kdy místem spáchání trestného činu je zahraničí.

Jelikož věcnou příslušnost ZTOPO neupravuje, vychází se z § 1 odst. 2 ZTOPO, který říká, že v případech, kdy ZTOPO něco neupravuje, použije se dané ustanovení trestního zákoníku nebo v tomto případě trestního řádu. Věcná příslušnost je primárně stanovena u okresních soudů, pokud tedy nebudou naplněny zákonné podmínky pro určení krajského soudu (v případech kdy dolní hranice trestní sazby odnětí svobody za daný čin bude alespoň 5 let).¹¹⁹

¹¹⁸ PRÁŠKOVÁ, H. Vztah trestných činů právnické osoby a správních deliktů právnické osoby. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 184 „Obecně platí, že naplní-li protiprávní jednání právnické osoby znaky trestného činu i správního deliktu, má přednost odpovědnost za trestný čin, odpovědnost za správní delikt je subsidiární. Z tohoto obecného pravidla pak lze zřejmě dovodit, že ke spáchání správního deliktu nedojde, překrývá-li se správní delikt s trestným činem v podstatné části jednání, dokonáný správní delikt ustupuje před pokusem trestného činu, resp. před přípravou, je-li trestná, organizátorství, návod a pomoc k trestnému činu mají přednost před správním deliktem.“ V souvislosti s výše uvedeným by mohlo ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku (subsidiarita trestní represe) vytvářet problémy či dokonce obrácení vztahu trestní a správní odpovědnosti právnických osob. To ale autorka jednoznačně odmítá.

¹¹⁹ Blíže § 16 a 17 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu).

3.3.3 Vyrozumění o zahájení a skončení trestního stíhání

V ustanovení § 30 odst. 1 ZTOPO je povinnost policejního orgánu vyrozumět o zahájení trestního stíhání proti právnické osobě příslušný orgán veřejné moci nebo osobu, která podle jiných právních předpisů vede obchodní rejstřík nebo jiný zákonem určený rejstřík, registr nebo evidenci, orgán udělující licenci nebo povolení k činnosti této právnické osobě a orgán odpovědný za dozor nad takovou právnickou osobou. Tyto orgány nebo osoby vyrozumí předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce také o pravomocném skončení věci.

S tímto odstavcem mohou dle mého názoru v praxi vznikat určité potíže, a to jak při určování okamžiku oznámení, okruhu subjektů, které by měl orgán činný v trestním řízení vyrozumět¹²⁰, tak i s ohledem na účelnost takového oznámení. Jakmile je totiž zahájeno trestní stíhání, je vedeno na základě základních zásad, na kterých je postaveno celé trestní právo. Mezi nejdůležitější zásady patří zásady rychlosti a efektivnosti, proto si myslím, že by orgán činný v trestním řízení měl vyrozumět zejména ty orgány nebo osoby, které vedou evidenci, která má souvislost se skutkem, pro který je právnická osoba stíhána. Zde je vhodné položit si otázku, zda je žádoucí, aby byly vyrozumívány všechny orgány nebo osoby. Orgány nebo osoby, které vedou rejstříky nebo jiné evidence, které nemají žádnou souvislost s danou věcí, pro kterou je vedeno trestní stíhání právnické osoby, by dle mého názoru být vyrozumívány nemusely, neboť by to bylo proti zásadním zásadám. K tomuto lze zmínit kauzu České pošty, s. p., proti které bylo zahájeno Vrchním státním zastupitelstvím v Praze trestní stíhání v souvislosti s pochybnými stavebními zakázkami¹²¹ společně s dalšími osobami. Na případu této kauzy lze poukázat na situaci, kdy Česká pošta, s. p., je vedena v evidenci Národního bezpečnostního úřadu podle § 138 odst. 1 písm. b) zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, jelikož Česká pošta, s. p., zabezpečuje pro rezort Ministerstva vnitra komunikační spojení. Na základě výše uvedeného by orgán činný v trestním řízení měl oznámit Národnímu bezpečnostnímu úřadu, že bylo zahájeno trestní stíhání proti právnické osobě Česká pošta, s. p., a na základě tohoto vyrozumění by mohl Národní bezpečnostní úřad podniknout určité kroky, ať už preventivní vedené do budoucna či přímo proti

¹²⁰ Myslím si, že orgán činný v trestním řízení nemá potřebné informace k tomu, aby byl schopen určit, koho má v daném případě vyrozumět a pouze čas ukáže, jestli bude stačit vytvoření metodiky.

¹²¹ SHABU, M. Stíhání České pošty: právní pole neorané [online]. *Lidové noviny*, 8. února 2014, [cit. dne 8. března 2016]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=12591>.

České poště, s. p. Podle § 138 odst. 1 písm. e) může dokonce Národní bezpečnostní úřad požadovat od Policie České republiky a zpravodajských služeb informace získané postupy podle zvláštního zákona.

Další případ jsem našel v literatuře: „Podle tohoto odstavce však mají být informovány o zahájení trestního stíhání a o jeho pravomocném skončení nejen orgány veřejné moci nebo osoby, které vedou evidenci právnických osob, kam je zápis právnické osoby podmínkou jejího vzniku nebo kde je právnická osoba, která vznikla jiným způsobem, obligatorně evidována, ale i ostatní orgány veřejné moci nebo osoby, které vedou zákonem stanovenou evidenci právnických osob, které jsou oprávněny vykonávat určitou činnost nebo které splňují podmínky bezúhonnosti (je proto třeba např. vyrozumět Ministerstvo pro místní rozvoj, které podle části šesté zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, vede seznam kvalifikovaných dodavatelů, o zahájení trestního stíhání a jeho pravomocném skončení právnické osoby zapsané do tohoto seznamu).“¹²²

Ustanovení § 30 ZTOPO má také konotaci ve vztahu k zahájení správního řízení, tudíž je zapotřebí informovat příslušný správní orgán o zahájení trestního stíhání (zde je patrná úzká souvislost § 28 a 30 ZTOPO).

3.3.4 Společné řízení

Proti obviněné právnické osobě a obviněné fyzické osobě se koná společné řízení, jestliže jejich trestné činy souvisejí a pokud tomu nebrání důležité důvody. Jedním z hlavních důvodů je zásada procesní ekonomie.¹²³ Ve společném řízení vedeném proti právnické a fyzické osobě se trestní odpovědnost právnické a fyzické osoby posuzuje samostatně. Určitý rozdíl oproti klasickému řízení je v pořadí prováděných úkonů a také v pořadí závěrečných řečí, a to ve „prospěch“ fyzické osoby. Úkony a výslechy se provádí nejprve s fyzickou osobou a pak až s právnickou osobou a zároveň je právo fyzické osoby mít závěrečnou řeč jako poslední.

¹²² FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 272, 273.

¹²³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 188 a násl.

3.3.5 Zrušení, zánik a přeměna právnické osoby

Ustanovení § 32 ZTOPO je úzce spjato s § 10 ZTOPO. Obecně se postupuje podle § 10 ZTOPO, ale v případech, kdy již bylo zahájeno trestní stíhání, musíme navázat na hmotněprávní ustanovení a postupovat podle § 32 ZTOPO (ustanovení ohledně nástupnictví). V rámci § 32 ZTOPO jsou upraveny speciální situace, které zákonodárce předpokládá a snaží se je řešit v rámci ustanovení jednotlivých odstavců. Například § 32 odst. 2. ZTOPO řeší situaci, kdy právnická osoba vznikla pouze na dobu určitou, nebo za určitým účelem. V případech, kdy k takové události dojde po zahájení trestního stíhání, hledí se na právnickou osobu, jako by byla založena na dobu neurčitou. Další případ je řešen v rámci § 32 odst. 4 ZTOPO, kde podle stadia trestního stíhání buď státní zástupce, nebo předseda senátu, má možnost podat návrh na vyslovení neplatnosti úkonů směřujících ke zrušení, zániku či změně právnické osoby. Na tyto úkony se hledí jako platné, pokud není prokázán opak.¹²⁴

3.3.6 Zajišťovací opatření

Jestliže hrozí důvodná obava, že právnická osoba, která je stíhána, bude trestnou činností opakovat, je možné uložit zajišťovací opatření. Podle toho v jakém stadiu se trestní řízení nachází, může buď soudce na návrh státního zástupce v přípravném řízení, nebo předseda senátu v řízení před soudem rozhodnout o zajišťovacím opatření. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, dává možnost uložit následující opatření

- a) dočasné pozastavení výkonu předmětu(ů) činnosti,
- b) omezení nakládání s majetkem (v případě, že je stíhána právnická osoba za trestný čin, za který je třeba vzhledem k povaze a závažnosti činu a poměrům právnické osoby očekávat uložení trestu, a je-li obava, že výkon tohoto trestu bude zmařen nebo ztížen, soud musí přihlídnout k ochraně zájmů třetích osob a důsledkům, které by pro ně mohlo dané rozhodnutí způsobit).

Právnická osoba má obdobná práva jako fyzická osoba ve vztahu k ochraně proti zajišťovacím opatřením. Právnická osoba může, po té co jí bylo uloženo zajišťovací opatření, kdykoliv žádat o jeho zrušení či omezení. Pokud právnická

¹²⁴ JELÍNEK, J., J. HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 194 a násl., jedná se o tzv. relativní neplatnost.

osoba neuvede nové důvody, může další podání opakovat až po uplynutí 14 dnů od právní moci rozhodnutí.

3.3.7 Úkony právnické osoby

Bohuslav definuje úkony právnické osoby ve vztahu k trestnímu řízení takto: „Úkony právnické osoby v trestním řízení lze rozumět takové úkony v trestním řízení, kterými je realizováno právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se obviněné právnické osobě kladou za vinu, a k důkazům o nich, podávání návrhů a žádostí, nahlížení do spisů či podávání opravných prostředků.“¹²⁵

Za právnickou osobu činí úkony v řízení ten, kdo je oprávněn v řízení před soudem za ni jednat. K tomu se blíže vyjadřuje platné znění zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v § 21 odst. 1¹²⁶.

Dle komentáře¹²⁷ je výpověď svědka jednajícího jménem právnické osoby zvláštním úkonem, který trestní řád neupravuje, a proto je nutné, aby aplikační praxe vytvořila postupy, podle kterých se v rámci tohoto úkonu bude postupovat.

3.3.8 Další ustanovení

V rámci dalších procesněprávních ustanovení se ZTOPO převážně odkazuje na jiné právní předpisy (hlavně na trestní řád). Také jsou zde zmíněny jednotlivé výkony trestů, které se mohou udělit pouze právnickým osobám. V páté části je upraveno řízení o mezinárodní a justiční spolupráci ve věcech trestních. Poslední část stanoví účinnost. Mezi vyhlášením zákona a jeho účinností byla velmi krátká legisvakanní lhůta. „Takový přístup zákonodárce nesvědčí o úctě k právu ani o snaze umožnit veřejnosti seznámit se včas s principy právní úpravy v rozumné době.“¹²⁸ „Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení

¹²⁵ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 101.

¹²⁶ Za právnickou osobu jedná

- a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo
- b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo
- c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
- d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.

¹²⁷ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 120.

¹²⁸ JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Balance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 100.

proti nim, nemá retroaktivní účinky. Proto trestní odpovědnost právnické osoby nastává bezvýhradně jen v případě trestných činů spáchaných od okamžiku účinnosti ZTOPO (1. ledna 2012). Na tom nic nemění ani okolnost, že osoba uvedená v § 8 odst. 1 jednala ve smyslu § 112 trestního zákoníku již před účinností ZTOPO a v jednání pokračovala i poté nebo se podobným způsobem dopouštěla hromadného nebo trvajících trestného činu uvedeného v § 7.¹²⁹

3.4 Pozice samosprávných celků

Odpovědnost za trestné jednání samosprávných celků můžeme ve vztahu k ZTOPO dovozovat pouze do samosprávné činnosti páchané na komunální úrovni, tj. odpovědnost můžeme dovozovat pouze vůči jednání samosprávných celků v rámci samostatné působnosti samosprávy. Je to důsledkem negativního vymezení § 6 ZTOPO, který stanovuje, kdo je vyloučen z trestní odpovědnosti právnických osob za trestný čin. Z toho plyne, že veškeré subjekty, které zde nejsou vyjmenovány a splňují ostatní náležitosti, mohou být za své jednání postihnuty podle ZTOPO.

„Ve vztahu ke konstrukci tzv. „přičítání“ trestní odpovědnosti právnické osobě to znamená, že stíhání všech uvedených subjektů je možné na základě deliktního jednání těch fyzických osob, které jsou s nimi v příslušném, zákonem předpokládaném, formálním a věcném vztahu. Vzhledem k permanentně vysokému počtu průběžných informací o takové trestné činnosti je ovšem pravá trestní odpovědnost, jak územních samosprávných celků, tak i shora uvedených právnických osob, evidentně velkým novým potenciálním problémem zejména pro orgány činné v trestním řízení. Lze tak usuzovat z toho, že informací o trestné činnosti např. zastupitelů anebo odpovědných zaměstnanců úřadů územních samosprávných celků je skutečně mnoho, zatímco o trestním postihu samotných územních samosprávných celků naproti tomu slyšet není, přestože se často jedná např. právě o „přičitatelnou“ problematiku veřejných zakázek, apod.“¹³⁰

Myslím si, že je velmi obtížné za současné situace postihnou „obec“ či jiný samosprávný celek, neboť soudce musí při ukládání trestu vždy zohlednit dopady vůči třetím osobám. Samozřejmě chápu, že nejenom v rámci českého práva je

¹²⁹ FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 145.

¹³⁰ VIDRNA, J., P. DOLANSKÝ. *Trestní odpovědnost obchodních společností a územních samosprávných celků*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 18.

možnost vymáhat skutečnou škodu způsobenou samosprávnému celku po skutečném viníkovi. Problém ale nastává s tím, že tyto fyzické osoby často umí svůj majetek skrýt či určitými jinými prostředky schovat před zraky zákona. Samozřejmě, že částečně souhlasím s názorem uvedeným výše, ale vždy se musíme dívat na všechny možné důvody, které s daným „problémem“ souvisí.

V rámci § 16 odst. 1 ZTOPO je vyloučen trest zrušení právnické osoby také pro samosprávné celky. To ale samozřejmě nevylučuje možnost uložení ostatních možných trestních sankcí. K tomu, aby mohl být samosprávným celkům při výkonu samosprávy či jejich příspěvkovým organizacím a obchodním organizacím trest uložen, není nutné, aby bylo prokázáno, která konkrétní fyzická osoba či fyzické osoby jednaly. Proto by bylo vhodné, aby osoby, které jednají, hlasují či rozhodují, dbaly nezbytné opatrnosti, aby nezpůsobily sobě i právnické osobě, za kterou vytváří vůli, trestní stíhání za trestné činy taxativně vyjmenované v § 7 ZTOPO.

4 Komparace právní úpravy institutu s vybranými státy

4.1 Komparace s právní úpravou Slovenské republiky

V rámci této podkapitoly se chci věnovat novému zákonu č. 91/2016 Zb., o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „ZTZPO“), který přijala Národní rada Slovenské republiky 13. listopadu 2015, kterým se mění nynější model nepravé trestní odpovědnosti a nahrazuje se modelem pravé trestní odpovědnosti podle vzoru ZTOPO České republiky. Účinnost jak jsem již zmínil je stanovena na 1. července 2016. Zákon má 37 paragrafů a je členěn do 6 částí. Společně s tímto zákonem jsou přijímány i další změny zákonů, ale tyto změny zákonů nejsou předmětem diplomové práce. V rámci úvodních ustanovení v § 1 ZTZPO obdobně jako v rámci české právní úpravy je stanoveno, na koho se zákon aplikuje a zároveň subsidiární použití slovenských předpisů trestního práva. Následující paragraf upravuje působnost zákona, který obdobně stanovuje okruh situací, na které se zákon použije.

V § 3 ZTZPO je taxativně vymezen rozsah kriminalizace jednání právnických osob. V rámci slovenské právní úpravy zákonodárce považuje 77 skutkových podstat za natolik závažné, že proti nim chce postavit prostředky trestního práva. Minimálně co do počtu skutkových podstat je tedy slovenský zákon oproti tomu českému v užším rozsahu. Trestní odpovědnost je právnické osobě přičítána v případech, kdy je trestný čin spáchaný ve prospěch právnické osoby, jejím jménem, v rámci činnosti či jejím prostřednictvím, a to v případech, kdy jednal

- a) statutární orgán či jen člen statutárního orgánu,
- b) ten, kdo vykonává kontrolní činnost či dohled nebo
- c) jiná osoba, která je oprávněna zastupovat právnickou osobu či za ní rozhodovat.

Určitou možnost vyvinění má právnická osoba podle § 4 odst. 3 ZTZPO, a to v případech, když vzhledem k předmětu činnosti právnické osoby, způsobu spáchání trestného činu, jeho následky a okolnostmi, za kterých byl spáchán, je význam nesplnění povinnosti v rámci dohledu a kontroly orgánů právnické osoby podle písm. a), b) nebo c) jen nepatrný.

Okruh právnických osob je vymezen taktéž negativně. Trestného činu se podle ZTZPO nemůžou dopustit státy a jejich orgány, mezinárodní organizace založené na základě mezinárodního práva a jejich orgány, obce a vyšší územní samosprávné celky, právnické osoby zřízené zákonem či jiné právnické osoby, jejichž majetkové poměry jako dlužníka nelze uspořádat podle zvláštního předpisu upravujícího insolvenční řízení. To ovšem nebrání stíhat právnické osoby, ve kterých mají výše zvýšené subjekty majetkovou účast. Dále bych chtěl uvést rozdíl v druzích trestů, které mohou být právnické osobě uloženy, pokud se dopustí trestného činu a bude souzena podle zákona na Slovensku.

Podle ZTZPO je možné uložit 9 různých druhů trestů, a to

- a) zrušení právnické osoby,
- b) propadnutí majetku,
- c) propadnutí věci,
- d) peněžitý trest,
- e) zákaz činnosti,
- f) zákaz přijímání dotací a subvencí,
- g) zákaz přijímání pomoci a podpory z fondů Evropské unie,
- h) zákaz účasti ve veřejných zakázkách a
- i) trest uveřejnění rozsudku.

Sice má slovenská úprava fakticky větší počet trestů, ale obsahově je podle mého názoru shodná s tresty, které je možné uložit v České republice. Zrušení právnické osoby, propadnutí majetku a propadnutí věci se u ukládá „za stejných“ zákonných podmínek, jako je tomu v rámci úpravy trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. Rozdíl spatřuji ve výši a rozsahu ukládání peněžitého trestu, neboť ZTZPO umožňuje uložit peněžitý trest v rozpětí od 1 500 eur až 1 600 000 eur. Z toho vyplývá, že dolní hranice daného rozpětí je 2krát vyšší, zatímco maximální možná částka je téměř 34krát nižší, než lze uložit právnickým osobám podle ZTOPO. V rámci právní úpravy trestní odpovědnosti Slovenské republiky máme 2 tresty (zákaz přijímání dotací a subvencí a zákaz přijímání pomoci a podpory z fondů Evropské unie), které bychom v rámci české právní úpravy institutu trestní odpovědnosti právnických osob mohli zařadit pod jeden trest, a to zákaz přijímání dotací a subvencí. Slovenský zákonodárce podle mého názoru rozdělil tento trest na 2 různé, s tím, že jako rozdělující hledisko zvolil to, od kterého subjektu plyne podpora (stát, nebo Evropská unie). Zároveň

u zákazových trestů zvolil nižší rozsah délky trvání trestu, a to „pouze“ na 1 rok až 10 let.

4.2 Komparace s právní úpravou Rakouské republiky

BGBI. Nr. 151/2005 Verbandsverantwortlichkeitsgesetz, neboli Spolkový zákon o odpovědnosti spolku za trestné činy (dále jen „BGBI.“), zavedl 23. prosince 2005 do rakouského právního řádu trestní odpovědnost s účinností od 1. ledna 2006. Z výše zmíněného jasně vyplývá, že legisvakanční lhůta byla dokonce ještě kratší než v případě České republiky. Zákon má 30 paragrafů a je dělen na 4 části. Rakousko zvolilo model pravé trestní odpovědnosti.

Z hlediska rozsahu kriminalizace trestné činnosti právnických osob je v rakouské právní úpravě zvolen širší model, než je tomu v rámci právní úpravy v České republice. Právnická osoba může být trestně odpovědná za všechny trestné činy, a to dokonce i z vedlejších trestních zákonů s výjimkou finančních trestných činů. Jedním z důvodů pro zavedení této koncepce (odpovědnost právnických osob za všechny trestné činy) je předpoklad, že v rámci Evropské unie budou vytvořeny nové právní předpisy, které budou rozšiřovat rozsah skutkových podstat, za které bude právnická osoba odpovědná. Zvolení tohoto konceptu je obecně přijímáno jako progresivnější, a proto ho mnoho států nepřijalo, neboť se velká část států při přijímání trestní odpovědnosti právnických osob snažila pouze obsáhnout a tudíž sankcionovat pouze ty trestné činy, které jsou uvedené v mezinárodních závazcích a doporučeních (plynou z mezinárodních smluv a právních předpisů Evropské unie).

Z hlediska přičitatelnosti podle § 3 odst. 1 BGBI. je právnická osoba odpovědná v případech, kdy byl trestný čin spáchán v její prospěch, nebo vznikl v souvislosti s porušením povinností právnické osoby. Podle následujících odstavců může být právnické osobě přičten trestný čin v případech, kdy došlo k jeho spáchání rozhodující osobou nebo zaměstnancem.¹³¹

Trest může být uložen pouze jeden, a to tzv. korporátní pokuta¹³². Výše této pokuty je odvislá od trestní sazby odnětí svobody za jednotlivé skutkové podstaty, a to v rozsahu 40 až 180 denních jednotek ve výši 50 až 10 000 eur (v součtu ne vyšší než roční příjem dané právnické osoby navýšený o jednu třetinu). Jedná-li se

¹³¹ § 3 odst. 2, 3 a 4 BGBI. Nr. 151/2005 Verbandsverantwortlichkeitsgesetz.

¹³² Obdoba peněžitého trestu.

o nejnižší možnou částku, která může být právnické osobě uložena, tak je přibližně 2,5krát vyšší, zatímco maximální možná výše pokuty je přibližně 30krát nižší oproti české právní úpravě.

4.3 Komparace s právní úpravou Spolkové republiky Německo

Ve Spolkové republice Německo nemají zavedenou trestní odpovědnost právnických osob, to ale nemění nic na možnosti vymáhat právo vůči těmto osobám, neboť zde mají propracovanou administrativněprávní delikt ní odpovědnost právnických osob. V rámci správních sankcí tedy mohou „potrestat“ právnickou osobu. Tyto sankce mají dostatečnou účinnost a splňují i ostatní požadavky plynoucí z mezinárodních smluv a právních předpisů Evropské unie. Dalo by se tedy říci, že systém plní obdobnou funkci jako systém trestní odpovědnosti právnických osob v jiných státech, které již tento institut zavedly.¹³³

Ve Spolkové republice Německo je ukládání sankcí proti právnickým osobám upraveno v zákoně o přestupcích [Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (OWiG) ze dne 24. května 1968, ve znění pozdějších předpisů]. Předmětný zákon má 135 paragrafů a je dělen do 4 částí.

Ukládání pokut právnickým osobám je umožněno na základě § 30 OWiG. Odpovědnost právnických osob je taktéž dovozována na základě přičitatelnosti, podle 30 odst. 1 je přičítáno jednání právnické osobě, pokud se ho dopustil

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu,
- b) předseda občanského sdružení nebo jeho člen,
- c) společník jako osoba oprávněná k zastupování,
- d) generální zmocněnec nebo prokurista, a to i podle písm. b) nebo c) nebo
- e) jiná osoba odpovědná za vedení závodu nebo podniku právnické osoby nebo osoba uvedená v písm. b) nebo c), a to včetně dozoru nad řízením a dohledem.

Za porušení zákona je možnost uložení trestu v podobě pokuty. Podle toho o jaký trestný čin se jedná, je možné uložit pokutu až 10 milionů eur v případech úmyslných činů a až 5 milionů eur v případech činů nedbalostních.

Kromě postihnutí právnické osoby podle přestupkového zákona je taktéž možné potrestat právnickou osobu podle jiných zákonů [např. trestní zákoník Strafgesetzbuch (StGB) ze dne 15. května 1871, ve znění pozdějších předpisů, a to

¹³³ JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 15.

odčerpáním majetkového prospěchu podle § 73 odst. 3 trestního zákoníku a zabráním podle § 75 trestního zákoníku, a hospodářský trestní zákon Wirtschaftsstrafgesetz (WiStrG) ze dne 9. července 1954, ve znění pozdějších předpisů, který umožňuje podle odčerpání majetkového prospěch podle § 10 odst. 2 hospodářského trestního zákona]. Samozřejmě nemůže být uložen trest souběžně podle více právních předpisů.

5 Perspektiva, aktuální otázky de lege ferenda

5.1 Připravované novely v rámci legislativního procesu

Na začátku této kapitoly se věnuji připravovaným novelám zákonů s dopadem na ZTOPO, které jsou nebo byly v rámci legislativního procesu v Poslanecké sněmovně projednávány.

Obsahem sněmovního tisku č. 304, VII. volebního období, je projevena snaha ministryně spravedlnosti¹³⁴ o vymezení kriminalizace právnických osob obecně na všechny trestné činy kromě trestných činů v zákoně uvedených pomocí tzv. negativního výčtu¹³⁵. Jednou z myšlenek návrhu ministryně spravedlnosti je usnadnění legislativního procesu tím, že se nebude muset tak často novelizovat ZTOPO kvůli doplňování trestných činů do jeho taxativního výčtu v § 7. Při debatě s představiteli společností s představiteli komor dospěla k názoru, že bude lepší zůstat u užší varianty¹³⁶ rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob.¹³⁷ Novela ZTOPO též rozšiřuje taxativní výčet skutkových podstat uvedených v § 4 odst. 1, na základě kterého může být stíhána i právnická osoba, která nemá sídlo v České republice. Zároveň je rozšířen § 11 odst. 2 ZTOPO, na základě kterého se nedá uplatnit účinná lítost ve smyslu ZTOPO na některé trestné činy. Taktéž rozšiřuje § 13 ZTOPO, v rámci kterého jsou vymezeny trestné činy, které nepodléhají promlčení. Podle doslovného znění § 25 ZTOPO se nepromlčuje též výkon trestu pro trestné činy „uvedené“ v § 13 ZTOPO, zde shledávám přinejmenším při využití striktně jazykového výkladu nesoulad, neboť v § 13 není pouze taxativní výčet trestných činů [§ 13 písm. b)], ale též výčet i negativním vymezením trestných činů [§ 13 písm. a)]. Tisk prošel prvním čtením a poté se mu více než rok věnoval ústavně právní výbor. Nový ministr spravedlnosti¹³⁸, po druhém čtení Poslanecké

¹³⁴ Prof. JUDr. Helena Válková, CSc., 14. ministryně spravedlnosti České republiky, funkční období od 29. ledna 2014 do 1. března 2015.

¹³⁵ Blíže příloha č. 5.

¹³⁶ Blíže rozvádí sněmovní tisk č. 304, VII. volební období.

¹³⁷ Trestní odpovědnost právnických osob je návrat aparátnictví, zaznělo na konferenci [online]. *Česká justice*, 9. října 2015, [cit. dne 31. ledna 2016]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/10/trestni-odpovednost-pravnicky-ch-osob-je-navrat-apatnictvi-zaznelo-na-konferenci/>.

¹³⁸ JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., 15. ministr spravedlnosti České republiky, funkční období od 12. března 2015.

sněmovny, v rámci ústavně právního výboru doporučil Poslanecké sněmovně, aby zákon schválila s následujícími změnami

- a) v rámci § 7 doporučil vypustit neodpovědnost za trestný čin pomluvy podle § 184 trestního zákoníku,
- b) doporučuje netrestat zpronevěru podle § 248 odst. 2 trestního zákoníku, neboť ji chce doplnit do negativního výčtu trestných činů, za které nebude právnická osoba odpovědná,
- c) doporučuje zpřesnění ustanovení v úvodní části § 8 odst. 1, § 8 odst. 1 písm. a) a § 8 odst. 1 písm. b), tyto změny mají více chránit právnickou osobu před těžko uhlídatelnou libovůlí fyzických osob jednajících za právnickou osobu,
- d) doporučuje vložit § 8 odst. 5 ve znění „(5) Právnická osoba se trestní odpovědnosti podle odstavců 1 až 4 zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v odstavci 1, zabránila.“¹³⁹

Podle výše zmíněného § 8 odst. 5 ZTOPO by se tak fakticky rozšířila možnost uplatnění účinné lítosti právnickými osobami. Stačilo by, aby právnická osoba správně nastavila vnitřní pravidla, etický kodex, kontrolní činnost apod. a tím by se vyhnula excesnímu jednání jednotlivých fyzických osob. Zákon byl dne 23. března 2016 schválen ve 3. čtením Poslaneckou sněmovnou, a to se všemi pozměňovacími návrhy.

V rámci rozsahu kriminalizace uvádí Bohuslav,¹⁴⁰ že negativní výčet „nemožných“ skutkové podstat trestných činů, kterých se právnická osoba nemůže dopustit, obsahuje i trestný čin dvojího manželství, u kterého nelze v praxi vyloučit, že se právnická osoba nestane účastníkem či pomocníkem ve vztahu k tomuto trestnému činu.

To mě přivádí k otázce, že právnické osoby doposud nejsou trestány za trestný čin neoznámění trestného činu podle § 368 trestního zákoníku. Za současné situace se mohou právnické osoby chovat pragmaticky a neoznamovat trestnou činnost, nehrozí jim žádný postih. Tomu by měla udělat přítrž výše zmiňovaná novela zákona. Dle mého názoru by toto mohlo v praxi přinášet řadu problémů, neboť v některých situacích by právnická osoba ve vztahu k trestnému činu, který

¹³⁹ 160. usnesení ústavně právního výboru ze 48. schůze dne 25. listopadu 2015 č. j. PS150035052.

¹⁴⁰ BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. [online]. *Právní prostor*, 12. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-ii>.

má ohlásit mohla, být jak poškozeným, tak obviněným. V některých situacích si dovedu dokonce představit, že právnická osoba si ani nebude připouštět, že by vůči ní mohla být dovozována trestní odpovědnost. Jako příklad bych mohl uvést právnickou osobu, která si myslí, že učinila vše nezbytné proto, aby zabránila jednání, které zakládá trestný čin, ale orgán činný v trestním řízení prokáže opak.

Sněmovní tisk 458, VII. volební období, zavádí trestnost přípravy trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku. Zákonodárce reaguje na situaci v České republice a jako hlavní důvod uvádí: „Cílem předkládané novely je umožnit, aby orgány činné v trestním řízení mohly řádně reagovat na vysoce společensky škodlivá jednání (s možností uplatnění zásady subsidiarity trestní represe) spočívající v přípravě trestného činu zkrácení daně a zamezit tak dokonání daňové trestné činnosti.“¹⁴¹ V případě přijetí navrhované právní úpravy by měla být trestná protiprávní jednání, která již směřují ke zkrácení daně. Dané ustanovení bude aplikovatelné jak v rámci současného taxativního výčtu trestných činů podle § 7 ZTOPO, tak i v případě přijetí sněmovního tisku č. 304, VII. volební období, tzn. v případě změny rozsahu kriminalizace trestných činů právnických osob.

V souvislosti s novelou loterijního zákona je v rámci sněmovního tisku č. 549, VII. volební období, navrhováno, aby byl rozšířen § 7 o další trestný čin, a to o § 252 trestního zákoníku neoprávněné provozování loterie s podobné sázkové hry. Návrh zákona byl zařazen na pořad 39. schůze Poslanecké sněmovny (od 19. ledna 2016), nakonec byl v prvním čtení dne 4. března 2016 vzat zpět.

V rámci novely zákona projednávané pod sněmovním tiskem č. 638, VII. volební období, se zruší označení typů řízení ve vztahu k veřejným zakázkám (koncesní řízení, řízení o veřejných zakázkách). Zajímavostí k tomuto návrhu je, že je zde pozměňující návrh na to, aby se zkrátila legisvakantní lhůta na 7 dnů (v návrhu je od 1. dne následujícího měsíce) z důvodu povinnosti implementace evropského práva v řádném termínu. Tisk prošel druhým čtením a byl předán na projednání garančnímu výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj. V rámci 3. čtení Poslanecké sněmovny, které proběhlo 9. března 2016, byla novela

¹⁴¹ Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 458, VII. volební období, s. 19.

zákonu přijata a postoupena do Senátu, který ji zařadil na pořad 21. schůze, která bude probíhat od 6. dubna 2016.

Sněmovní tisk č. 670, VII. volební období, přináší návrh zákona, který zavádí nový § 309a terorismus do trestního zákoníku a tím by rozšířil i seznam trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, neboť obsahem § 309a terorismus trestního zákoníku je rozšíření trestní odpovědnosti právnických osob na skutkové podstaty rozvracení republiky § 310, teroristického útoku § 311, teroru § 312, sabotáže § 314, umožnění nebo usnadnění spáchání zločinu vlastizrady § 309, teroristického útoku § 311 nebo teroru § 312. K tomuto tisku vyslovila vláda ve svém stanovisku¹⁴² nesouhlas, a to z několika důvodů. Vyčítá mu formální označení, neboť obsahem tisku je změna trestního zákoníku, nerespektování zásady konstrukce trestní odpovědnosti, vytváření legální definice terorismu v § 309a zvláštní části trestního zákoníku, která pouze taxativně vyjmenovává trestné činy již v trestním zákoníku obsažené. Také je návrhu vyčítána nesystemovost a rovněž je upozorňováno na skutečnost, že ustanovení § 309a neodpovídá ustanovení § 7, podle kterého se pro účely ZTOPO za trestné činy považují zločiny a přečiny. Zákon byl doporučen k projednání organizačním výborem Poslanecké sněmovny dne 20. ledna 2016.

Dále uvádím 2 navrhované změny ve vztahu k ZTOPO, které jsou v rámci legislativního procesu v mezirezortním, resp. po mezirezortním připomínkovém řízení. Jelikož se jedná o vládní návrhy zákonů, jsou připravovány věcně zodpovědným ústředním orgánem státní správy, a to je v tomto případě Ministerstvo spravedlnosti.

Na základě připravovaného návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, by byl do právního řádu zařazen nový druh ochranného opatření, a to „zabrání části majetku“. Toto nové ochranné opatření by bylo aplikovatelné jak vůči fyzickým osobám, tak i osobám právnickým. Součástí tohoto návrhu zákona je taktéž změna ZTOPO, kde se přidává nový druh ochranného opatření, a proto od nabytí účinnosti této novely bychom mohli mluvit o ochranných opatřeních, neboť od tohoto momentu bude ZTOPO znát 2 druhy ochranných opatření. Hlavní

¹⁴² Stanovisko vlády k sněmovnímu tisku č. 670, VII. volební období ze dne 13. ledna 2016.

změnou tedy bude přidání § 26a ve znění: Soud může uložit právnické osobě ochranné opatření zabránění části majetku za podmínek stanovených trestním zákoníkem. Ochranné opatření je podle § 102a trestního zákoníku ukládáno za úmyslný trestný čin, za který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 4 roky nebo další zákonem přímo stanovené skutkové podstaty z taxativního výčtu § 102a odst. 1 trestního zákoníku, v případech, kdy pachatel takovým trestných činem pro sebe nebo jiného získal nebo se snažil získat majetkových prospěch. Přidání ochranného opatření by taktéž rozšířilo podmínky pro tresty a ochranná opatření, které nelze uložit vedle sebe.

Dalším připravovaným návrhem, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, je novela zákona týkající se začlenění mimo jiné 4 nových skutkových podstat, a to účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku, financování terorismu podle § 312c trestního zákoníku, podpory a propagace terorismu podle § 312d trestního zákoníku a vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312e trestního zákoníku. Návrh zákona by měl být předkládán ve dvou variantách. První varianta předpokládá, že bude sněmovní tisk č. 304, VII. volební období, přijat a tím pádem upravuje pouze ustanovení § 4 odst. 1 ZTOPO, kde se vkládají všechny výše zmíněné skutkové podstaty, tzn. fakticky se rozšiřuje možnost potrestání právnických osob, které nemají sídlo na území České republiky. Druhá varianta počítá s tím, že by zákon nemusel být přijat, a proto kromě výše zmíněného též rozšiřuje ustanovení § 7 ZTOPO o výše zmíněné 4 trestné činy.

5.2 De lege ferenda

V rámci následujících podkapitol se věnuji příkladným návrhům možných změn ZTOPO. Netvrdím, že bez těchto změn se ZTOPO neobejde, jen bych byl rád, kdyby se nad následujícími otázkami vedla akademická debata.

5.2.1 Ukládání trestů, zrušení právnické osoby

Podle Jelínka¹⁴³ by bylo žádoucí, aby se ustanovení § 16 odst. 1 ZTOPO upravilo na původní znění návrhu zákona z roku 2004, neboť platné ustanovení § 16 odst. 1 (konkrétně nemožnost zrušení právnické osoby, vylučuje-li to její povaha) je nedostatečně určité ustanovení. V původním znění bylo jednoznačnější ustanovení, na základě kterého nebyla možnost zrušit právnickou osobu zřízenou zákonem. S tímto názorem se dá jediné souhlasit, neboť obecně snahou zákonodárce by mělo být zpřesňování zákona, aby byl jeho výklad co nejvíce jednoznačný.

5.2.2 Rozšíření trestní odpovědnosti

„Za účelem účinné ochrany společnosti před nebezpečným jednáním právnických osob však bude de lege ferenda nutné rozšířit trestní odpovědnost právnických osob tak, aby se vztahovala i na trestné činy proti životu a zdraví, a to alespoň na trestné činy usmrcení z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti a trestný čin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty.“¹⁴⁴ Zastávám názor, že by právnické osoby měly být trestány za všechny trestné činy kromě těch, které jsou z povahy věci vyloučené. Proto naprosto souhlasím s negativním taxativním vymezením trestných činů, kterých se právnická osoba nemůže dopustit. Za všechny ostatní by měla být odpovědná, pokud nenaplní některé z ustanovení zákona např. účinnou lítost, která trestní odpovědnost vyloučí.

Vhodné by bylo se inspirovat z právních úprav jiných států, kde tento institut má delší tradici než v České republice, což v rámci Evropské unie nebude vůbec obtížné, neboť Česká republika přijala zákon jako jedna z posledních zemí.¹⁴⁵ V souvislosti s ostatními právními řády se Česká republika může inspirovat jednotlivými instituty trestní odpovědnosti napříč celou Evropskou unií, hlavně by

¹⁴³ JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 113.

¹⁴⁴ DANKOVÁ, K. K otázce rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 304.

¹⁴⁵ Důvodová zpráva uvádí, že Česká republika přijala jako poslední zákon, který upravuje možnost účelně sankcionovat jednání právnických osob. Naproti tomu studie Lex Mundi-Business Crimes and Compliance Criminal Liability of Companies Survey z roku 2008 uvádí na s. 136 a násl., že Řecko doposud nepřijalo takovou koncepci trestní odpovědnosti právnických osob, která by měla účinně, přiměřeně a odstrašující sankce.

měla uvažovat o institutech, které už mají dané země odzkoušené více let a vykazují jednoznačně pozitivní dopad, ať už ve vztahu k vymezení trestní odpovědnosti, okruhu subjektů apod.

5.2.3 Úprava terminologie

Podle Jelínka by bylo záhodné upravit terminologii ZTOPO, a to hned v § 1 odst. 1, neboť pojem trest je úzce spjat s pachatelem trestného činu – fyzické osoby tj. trest je individuálně spjat s osobou pachatele. Proto by zákonodárce měl volit termín příhodnější, který více vystihne, že se jedná o právní důsledek spáchání trestného činu právnickou osobou, že se jedná o odlišnou odpovědnost právnických osob oproti fyzickým osobám a také, že je zde rozdílný účel. Proto by bylo vhodné zvolit termín příhodnější, a to sankce.¹⁴⁶ Myslím si, že zákon není konstruován jen pro právní teoretiky, kteří určitě spatřují nuance v těchto dvou termínech, avšak na škodu určitě nebude, pokud se na dané téma povede akademická debata, na základě které by pak mohl popř. vzniknout podnět pro novelu zákona.

5.2.4 Využití zásady oportunity v trestním řízení proti právnické osobě

Státní zástupci jsou podle ZTOPO povinni stíhat všechny trestné činy právnických osob, i těch, které jsou nemajetné a jsou to pouze tzv. prázdné schránky či skořápky. Z platného znění ZTOPO není možnost oportunity pro státního zástupce (státní zástupce nemá možnost se rozhodnout, zda bude stíhat nebo ne např. v případech kdy je trestní stíhání právnické osoby neúčelné). Myslím si, že kdyby chtěl zákonodárce upravit tento institut, měl by být velmi opatrný při volbě vhodné terminologie, neboť takováto ustanovení by mohla být jednoduše zneužívána za jiným účelem, než pro který by byla do právního řádu zavedena. Bohuslav uvádí,¹⁴⁷ že státní zástupce pro tyto účely nemůže aplikovat ustanovení trestního řádu ohledně nezahájení trestního stíhání z důvodu neúčelnosti, také uvádí příklad, kdy dochází k zahájení trestního stíhání právnických osob, které spáchaly trestný čin neodvedení daně či pojistného, kterým by byla nejspíše posléze uložena

¹⁴⁶JELÍNEK, J. Nad českým zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob. In: J. JELÍNEK a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 103.

¹⁴⁷BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. [online]. *Právní prostor*, 12. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-ii>.

sankce v podobě peněžitého trestu, který by těmto právnickým osobám s největší pravděpodobností velmi zkomplikoval jejich další fungování. Tímto trestem se právnická osoba dostává ještě do obtížnější existenční situace, než ve které byla před tím. Prozatímní řešení uvádí Bohuslav v podobě přehlížení dané trestné činnosti státními zástupci¹⁴⁸, což jde naprosto proti smyslu právního státu.

¹⁴⁸ BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. [online]. *Právní prostor*, 12. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-ii>.

Závěr

Při tvoření diplomové práce jsem se snažil postihnout vše podstatné ohledně institutu trestní odpovědnosti právnických osob. Proto jsem své poznatky roztřídil tematicky do kapitol a podkapitol.

V úvodu jsem vymezil základní cíle diplomové práce a také její strukturu, všechny předem stanovené cíle jsem dle mého názoru splnil.

V první kapitole se věnuji základním pojmům k institutu trestní odpovědnosti právnických osob, mezi které jsem zařadil pojem právnické osoby. V rámci jednotlivých podkapitol se věnuji taktéž teorii právnických osob a konstrukci odpovědnosti právnické osoby, kde definuji základní tři typy trestní odpovědnosti právnických osob, a to pravou, nepravou a smíšenou (administrativněprávní) trestní odpovědnost právnických osob.

V rámci druhé kapitoly se věnuji hlavně historickému vývoji trestní odpovědnosti právnických osob, a to jak v zemích angloamerického právního systému, kontinentálního právního systému, tak i historii institutu trestní odpovědnosti právnických osob v České republice.

Jako stěžejní kapitolu diplomové práce spatřuji třetí kapitolu, ve které se věnuji řešení trestní odpovědnosti právnických osob v rámci českého právního řádu. V rámci této kapitoly se věnuji jak hmotněprávním, tak procesněprávním ustanovením. Za hlavní ustanovení ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob považuji okruh osob, na které se zákon použije, rozsah kriminalizace a přičitatelnost jednání právnickým osobám. Určitou zvláštností je ustanovení § 10 ZTOPO, které se věnuje otázkám spojeným s přechodem trestní odpovědnosti na právního nástupce právnické osoby, neboť nic takového doposud trestní právo neznalo, protože trestní odpovědnost na právního nástupce fyzických osob nepřechází. V rámci jedné podkapitoly se věnuji sankcím a druhům trestů, které je možné uložit právnickým osobám. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zavádí osm druhů trestů, z nichž čtyři (zrušení právnické osoby, zákaz plnění veřejných zakázek, účasti na koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí a uveřejnění rozsudku) jsou zcela zvláštní sankce, které lze uložit pouze právnickým osobám, samozřejmě za splnění všech zákonných podmínek. Z hlediska obsahu procesněprávní části bych zmínil

podkapitolu vyrozumění o zahájení a skončení trestního stíhání, ve které se věnuji možným aplikačním problémům.

Ve čtvrté kapitole se věnuji komparaci institutu trestní odpovědnosti právnických osob, kde v rámci komparace s právní úpravou Slovenské republiky porovnávám zatím neúčinnou právní úpravu trestní odpovědnosti právnických osob, kterou shledávám ve vztahu k právnických osobám mírnější. V rámci komparace s právní úpravou Rakouské republiky dospívám k názoru, že tento institut má zde širší model rozsahu kriminalizace, ale je zde možné uložit pouze jednu sankci, a tou je peněžitý trest. Na rozdíl od předchozích dvou zemí, kde „je“ trestní odpovědnost právnických osob založena na pravé trestní odpovědnosti právnických osob, má Spolková republika Německo upravenou trestní odpovědnost právnických osob pomocí správních sankcí, které je možné právnickým osobám uložit. Jedná se tedy o smíšený model trestní odpovědnosti právnických osob.

V poslední kapitole se věnuji jak připravovaným novelám k ZTOPO, kde bych jako nejzásadnější novelu uvedl vládní návrh novely zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, která je projednávána sněmovním tiskem č. 304, VII. volební období. Obsahem tohoto tisku je převratná novela, a to v několika směrech. Za prvé zákonodárce plánuje vymezit rozsah trestní odpovědnosti právnických osob tzv. negativním výčtem, tj. právnické osoby by byly odpovědné za všechny trestné činy, které by nebyly uvedené v tomto taxativním výčtu. Druhou velice významnou změnu v rámci tohoto tisku spatřuji v přidání ustanovení, které za určitých zákonných podmínek umožňuje právnickou osobu zprostit trestní odpovědnosti. V poslední kapitole se taktéž věnuji příkladným otázkám de lege ferenda, kde se snažím vystihnout některé možné aplikační problémy spojené s institutem trestní odpovědnosti právnických osob, o kterých by se při nejmenším měla vést akademická debata.

Součástí této práce jsou také přílohy. Jako stěžejní bych uvedl přílohu č. 3, ve které je uveden seznam mezinárodních smluv a právních předpisů Evropské unie se vztahem k trestní odpovědnosti právnických osob ve vztahu k České republice a také přílohu č. 4, ve které jsem zpracoval statistiku uložených sankcí uloženým právnickým osobám v České republice.

Resumé

This thesis deals with the criminal liability of legal persons, which was introduced into the legal order of the Czech Republic by the Act no. 418/2011 Coll., on criminal liability of legal persons and proceedings against them, dated October 27th, 2011 effective from January 1st, 2012.

The thesis is divided into five main chapters, which are divided into subsections. The first chapter is devoted to basic concepts. The second chapter consists of the reasons and historical introduction. The third chapter discusses the criminal liability of legal persons under the Czech legal order. The third chapter is the main part of the thesis. In this chapter I analyze substantive and procedural provisions. The circle of persons, the extent of criminalization and imputability are considered as the most important substantive legal provisions of the Act on criminal liability of legal persons. Concerning the procedural process, the attention is specifically dedicated to § 30 of the Act. The fourth chapter includes comparison of the institute of criminal liability of legal persons with the legal orders of the Slovak Republic, the Federal Republic of Germany and Republic of Austria. The Slovak Republic adopted the amendment to the Act with the effect from 1st July 2016, which establishes the right model for criminal liability.

The final chapter comprises forthcoming amendments of the Act and a reflection de lege ferenda. In this chapter I would like to especially mention the planned amendment of the Act that would change the scope of criminalization. Thus, the current positive list would be substituted by a negative list. At the same time, there would be an effective increase in the number of constituent elements, which could be committed by a legal person.

Seznam literatury

Monografie (Knihy)

- BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 206 s. ISBN 978-807-3804-732.
- HURDÍK, J. *Právníkové osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 120 s. ISBN 978-807-4001-680.
- JELÍNEK, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, 270 s. ISBN 978-80-7201-683-9.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – Bilance a perspektivy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, 386 s. ISBN 978-80-87576-58-8.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, 976 s. ISBN 978-807-5020-444.
- KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 961 s. ISBN 978-80-7179-082-2.
- PRÁŠKOVÁ, H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 446 s. ISBN 978-80-7400-456-8.
- SOLNAŘ, V., J. FENYK, D. CÍSAŘOVÁ a M. VANDUCHOVÁ. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009, 942 s. ISBN 978-80-254-4033-9.
- ŠÁMAL, P., R. VOKOUN, O. NOVOTNÝ a kol. *Trestní právo hmotné: 4. díl Trestní odpovědnost právnických osob. Změny v trestních zákonech po I. I. 2010*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 143 s. ISBN 978-80-7357-960-9.
- ŠTURMA, P., M. TOMÁŠEK. *Nové jevy v právu na počátku 21. století (III.): Proměny veřejného práva*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, 481 s. ISBN 978-80-246-1662-9.
- TURAYOVÁ, Y., L. TOBIÁŠOVÁ. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: Medzinárodné a európske aspekty, právno-teoretické východiská*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014, 150 s. ISBN 978-80-7160-383-2.
- VIDRNA, J., P. DOLANSKÝ. *Trestní odpovědnost obchodních společností a územních samosprávných celků*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 203 s. ISBN 978-80-7400-160-4.
- WELLS, C. *Corporation and Criminal Responsibility*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2005, 216 s. ISBN 9780198267935.

Komentáře

- FENYK, J., L. SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 184 s. ISBN 978-807-3577-209.
- FOREJT, P., P. HABARTA, L. TREŠLOVÁ. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012, 407 s. ISBN 978-80-7201-875-8.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, 1 246 s. ISBN 978-80-7502-049-9.

- JELÍNEK, J., J. HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: komentář s judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-875-7643-8.
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 3004 s. ISBN 978-80-7400-043-0.

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění zákona č. 87/2015 Sb.
- zákon č. 91/2016 Zb., o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- BGBl. Nr. 151/2005 Verbandsverantwortlichkeitsgesetz ze dne 23. prosince 2005, ve znění pozdějších předpisů
- Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (OWiG) ze dne 24. května 1968, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 19. února 2015, sp. zn. III. ÚS 2301/2014
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. srpna 2014 sp. zn. 8 Tdo 654/2014
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. září 2014 sp. zn. 5 Tz 41/2014-11
- rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. července 2004 sp. zn. 11 Tdo 738/2003
- rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. srpna 2007 sp. zn. 11 Tdo 272/2007.

Sněmovní tisky Poslanecké sněmovny

IV. volební období

- sněmovní tisk č. 745, Návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, Vládní návrh zákona, zamítnuto v 1. čtení

VI. volební období

- sněmovní tisk č. 285, Návrh zákona o trestní odpovědnosti a řízení proti nim, Vládní návrh zákona, schválen zákonem č. 418/2011 Sb.
- sněmovní tisk č. 647, Návrh zákona o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních – EU, Vládní návrh zákona, schváleno zákonem č. 105/2013 Sb.
- sněmovní tisk č. 915, Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, Poslanecký návrh zákona, 1. čtení

VII. volební období

- sněmovní tisk č. 45, Novela zákona – trestní řád – EU, Vládní návrh zákona, schváleno zákonem č. 141/2014 Sb.
- sněmovní tisk č. 105, Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, Poslanecký návrh zákona, zamítnuto v 1. čtení
- sněmovní tisk č. 304, Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, Vládní návrh zákona, schváleno v 3. čtení
- sněmovní tisk č. 305, Novela zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, Vládní návrh zákona, schváleno zákonem č. 86/2015 Sb.
- sněmovní tisk č. 458, Novela zákona trestní řád Vládní návrh zákona, schváleno v 3. čtení
- sněmovní tisk č. 537, Vládní návrh zákona o změně zákona v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů – EU – RJ, Vládní návrh zákona, schváleno zákonem č. 375/2015 Sb.
- sněmovní tisk č. 549, Novela zákona o loteriích a jiných podobných hrách, Poslanecký návrh zákona, vzat zpět v 1. čtení
- sněmovní tisk č. 638, Vládní návrh zákona o změně zákona v souvislosti s přijetím zákona o zadávání veřejných zakázek, Vládní návrh zákona, schváleno v 3. čtení, Senát – zařazeno na pořad 21. schůze
- sněmovní tisk č. 670, Novela zákona proti terorismu, Poslanecký návrh, 1. čtení

Stanoviska, důvodové zprávy apod.

- stanovisko vlády k sněmovnímu tisku č. 670, VII. volební období ze dne 13. ledna 2016
- 160. usnesení ústavně právního výboru ze 48. schůze dne 25. listopadu 2015 č. j. PS150035052.
- vládní návrh zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Národná slovenská rada, VI. volební období, tisk č. 1715

- důvodová zpráva k návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (2004)
- důvodová zpráva k návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (2011)
- důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb.
- důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 458, VII. volební období
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, návrh je projednáván v rámci mezirezortního připomínkového řízení. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNA83HGLOB>
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákon je po projednání v rámci mezirezortního připomínkového řízení. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORN9XYFJB93>

Články

- BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – I. [online]. *Právní prostor*, 11. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-i>
- BOHUSLAV, L. Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob – II. [online]. *Právní prostor*, 12. ledna 2016, [cit. dne 5. března 2016]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/aktualni-otazky-trestni-odpovednosti-pravnicky-osob-ii>
- JELÍNEK, J. Trestní odpovědnost právnických osob jako předmět zkoumání [online]. *Kriminalistika*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008, 41. ročník (č. 1), [cit. dne 28. ledna 2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/trestni-odpovednost-pravnicky-osob-jako-predmet-zkoumani.aspx>
- JELÍNEK J. Trestní odpovědnost právnických osob – ano, či ne? *Právní rádce*. Praha: Economia, 2011, 18. ročník (č. 12), s. 39 a násl. ISSN 1213-7693.
- KLAUS, V. Prezident vetoval zákon o trestní odpovědnosti právnických osob [online]. *Tisková sdělení*, 18. listopadu 2011 [cit. dne 2. ledna 2016]. Dostupné z: www.klaus.cz/clanky/2971
- KNAPP, V. O právnických osobách. *Právník*. Praha: Ústav státu a práva Akademie věd ČR, 1995, 134. ročník (č. 10–11), s. 890–1001. ISSN 0231-6625.
- KOCINA, J. Trestní odpovědnost právnických osob a práva třetích osob [online]. *Dny práva*, 2008, [cit. dne 9. března 2016]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/trest/kocina.pdf>
- KUČHTA, J. Alternativy v rámci trestní odpovědnosti a trestání právnických osob v České republice se zaměřením na trestné činy [online]. *Dny práva*, 2012, [cit. dne 9. března 2016]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravnialternativy/KuchtaJosef.pdf

- MATES, P. K některým otázkám projednávání správních deliktů právnických osob a smíšených správních deliktů. *Správní právo*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010, 43. ročník (č. 4), s. 193 až 203. ISSN 0139-6005.
- MUSIL, J., H. PRÁŠKOVÁ, F. FALDYNA. Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda. *Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2001, 5. ročník (č. 3), s. 617. ISSN 1211–2860.
- SHABU, M. Stíhání České pošty: právní pole neorané [online]. *Lidové noviny*, 8. února 2014, [cit. dne 8. března 2016]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=12591>
- ŠÁMAL, P. K trestní odpovědnosti právnických osob. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2011, 55. ročník (č. 11), s.19–29. ISSN 1210-6348.
- ŠIMOVČEK, I., E. SZABOVÁ. Trestná zodpovednosť právnických osôb – komparácia vybraných aspektov právnych úprav niektorých členských štátov Európskej únie, USA a Švajčiarska a možnosti ich ďalšieho vývoja na pôde Európskej únie. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 14. ročník (č. 5), s. 52–61. ISSN 1214-3758.
- TIBITANZLOVÁ, A. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Pohled na sankcionování právnických osob v praxi českých soudů [online]. *epravo.cz*, 25. srpna 2015, [cit. dne 10. března 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-a-rizeni-proti-nim-pohled-na-sankcionovani-pravnickych-osob-v-praxi-ceskych-soudu-98726.html>
- VENEGONI, A., M. RŮŽIČKA. Trestní odpovědnost právnických osob: Školící manuál pro české orgány činné v trestním řízení [online]. *cz10.cz*, 2015, [cit. dne 23. března 2016]. Dostupné z: <http://www.cz10.cz/wp-content/uploads/2015/05/%C5%A0kol%C3%ADc%C3%AD-manu%C3%A1l-pro-O%C4%8CTZ-TOPO.pdf>
- VRBÍK, M. Trest uveřejnění rozsudku [online]. *epravo.cz*, 24. října 2013, [cit. dne 8. března 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/trest-uvarejneni-rozsudku-92570.html>
- REDAKCE. Poslanecká sněmovna. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2013, 21. ročník (č. 8) s. II, III. ISSN 1210–6410.
- Trestní odpovědnost právnických osob je návrat aparátnictví, zaznělo na konferenci [online]. *Česká justice*, 9. října 2015, [cit. dne 31. ledna 2016]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/10/trestni-odpovednost-pravnickych-osob-je-navrat-apatnictvi-zaznelo-na-konferenci/>

Příloha č. 1 Trestné činy – podle platného zákona

Hlava II. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

- (§ 168 trestního zákoníku) obchodování s lidmi,
- (§ 169 trestního zákoníku) svěření dítěte do moci jiného,
- (§ 175 trestního zákoníku) vydírání,
- (§ 182 trestního zákoníku) porušení tajemství dopravovaných zpráv.

Hlava III. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

- (§ 185 trestního zákoníku) znásilnění,
- (§ 186 trestního zákoníku) sexuální nátlak,
- (§ 187 trestního zákoníku) pohlavní zneužití,
- (§ 189 trestního zákoníku) kuplířství,
- (§ 192 trestního zákoníku) výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií,
- (§ 193 trestního zákoníku) zneužití dítěte k výrobě pornografie,
- (§ 193a trestního zákoníku) účast na pornografickém představení,
- (§ 193b trestního zákoníku) navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

Podtržené trestné činy byly doplněny až novelou zákona č. 141/2014 Sb. s účinností od 1. července 2014.

Hlava IV. Trestné činy proti rodině a dětem

- (§ 201 trestního zákoníku) ohrožování výchovy dítěte,
- (§ 202 trestního zákoníku) svádění k pohlavnímu styku.

Hlava V. Trestné činy proti majetku

- (§ 209 trestního zákoníku) podvod,
- (§ 210 trestního zákoníku) pojistný podvod,
- (§ 211 trestního zákoníku) úvěrový podvod,
- (§ 212 trestního zákoníku) dotační podvod,
- (§ 213 trestního zákoníku) provozování nepoctivých her a sázek podílnictví,
- (§ 214 trestního zákoníku) podílnictví,
- (§ 215 trestního zákoníku) podílnictví z nedbalosti,
- (§ 216 trestního zákoníku) legalizace výnosů z trestné činnosti,

- (§ 217 trestního zákoníku) legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti,
(§ 218 trestního zákoníku) lichva,
(§ 230 trestního zákoníku) neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací,
(§ 231 trestního zákoníku) opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat,
(§ 232 trestního zákoníku) poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti.

Hlava VI. Trestné činy hospodářské

- (§ 233 trestního zákoníku i za podmínek § 238 trestního zákoníku) padělání a pozměnění peněz,
(§ 234 trestního zákoníku i za podmínek § 238 trestního zákoníku) neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku,
(§ 235 trestního zákoníku i za podmínek § 238 trestního zákoníku) udávání padělaných a pozměněných peněz,
(§ 236 trestního zákoníku i za podmínek § 238 trestního zákoníku) výroba a držení padělatelského náčiní,
(§ 237 trestního zákoníku i za podmínek § 238 trestního zákoníku) neoprávněná výroba peněz,
(§ 240 trestního zákoníku) zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby,
(§ 241 trestního zákoníku) neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby,
(§ 243 trestního zákoníku) nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení,
(§ 244 trestního zákoníku) porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží,
(§ 245 trestního zákoníku) padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti,
(§ 254 trestního zákoníku) zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění,
(§ 256 trestního zákoníku) sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě,
(§ 257 trestního zákoníku) pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži,
(§ 258 trestního zákoníku) pletichy při veřejné dražbě,
(§ 259 trestního zákoníku) vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy,

(§ 260 trestního zákoníku) poškozování finančních zájmů Evropské unie,
(§ 270 trestního zákoníku) porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi.

Hlava VII. Trestné činy obecně nebezpečné

(§ 279 trestního zákoníku) nedovolené ozbrojování,
(§ 280 trestního zákoníku) vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků,
(§ 281 trestního zákoníku) nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky,
(§ 282 trestního zákoníku) nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu,
(§ 283 trestního zákoníku) nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy,
(§ 284 trestního zákoníku) přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu,
(§ 285 trestního zákoníku) nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku.

Hlava VIII. Trestné činy proti životnímu prostředí

(§ 293 trestního zákoníku) poškození a ohrožení životního prostředí,
(§ 294 trestního zákoníku) poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti,
(§ 294a trestního zákoníku) poškození vodního zdroje,
(§ 295 trestního zákoníku) poškození lesa,
(§ 297 trestního zákoníku) neoprávněné vypuštění znečišťujících látek,
(§ 298 trestního zákoníku) neoprávněné nakládání s odpady,
(§ 298a trestního zákoníku) neoprávněná výroba a jiné nakládání s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu,
(§ 299 trestního zákoníku) neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami,
(§ 300 trestního zákoníku) neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti,
(§ 301 trestního zákoníku) poškození chráněných částí přírody.

Hlava IX. Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci

(§ 311 trestního zákoníku) teroristický útok.

Hlava X. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

- (§ 324 trestního zákoníku) vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci,
- (§ 326 trestního zákoníku) vyhrožování s cílem působit na úřední osobu,
- (§ 331 trestního zákoníku) přijetí úplatku,
- (§ 332 trestního zákoníku) podplacení,
- (§ 333 trestního zákoníku) nepřímé úplatkářství,
- (§ 335 trestního zákoníku) zasahování do nezávislosti soudu,
- (§ 337 trestního zákoníku) maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání,
- (§ 340 trestního zákoníku) organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice,
- (§ 341 trestního zákoníku) napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky,
- (§ 342 trestního zákoníku), neoprávněné zaměstnávání cizinců
- (§ 346 trestního zákoníku) křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek,
- (§ 348 trestního zákoníku) padělání a pozměnění veřejné listiny,
- (§ 349 trestního zákoníku) nedovolená výroba a držení pečetidla státní pečeti a úředního razítka,
- (§ 352 trestního zákoníku) násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,
- (§ 355 trestního zákoníku) hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob,
- (§ 356 trestního zákoníku) podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod,
- (§ 361 trestního zákoníku) účast na organizované zločinecké skupině,
- (§ 364 trestního zákoníku) podněcování k trestnému činu,
- (§ 366 trestního zákoníku) nadřívání.

XIII. Trestní činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

- (§ 404 trestního zákoníku) projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka,
- (§ 405 trestního zákoníku) popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia.

Příloha č. 2 Trestné činy – podle návrhu zákona z roku 2004

Rozsah kriminalizace byl podle návrhu zákona z roku 2004 následující. V následujícím taxativním výčtu jsou skutkové podstaty trestných činů, které byly připravovány v rámci rekodifikace trestního zákoníku (tudíž zde můžeme nalézt i skutkové podstaty, které nebyly vůbec přijaty, takže nebyly nikdy součástí platné právní úpravy).

Šíření nakažlivé lidské nemoci (§ 125),

šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti (§ 126),

ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty (§ 129),

ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti (§ 130),

neoprávněné odebrání tkání a orgánů (§ 137),

nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány (§ 138),

odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu (§ 139),

klonování lidské bytosti (§ 140),

nedovolený zásah do genetické výbavy lidské bytosti (§ 141),

nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem (§ 142),

obchodování s lidmi (§ 143),

zavlečení (§ 147),

poškození cizích práv (§ 156),

porušování tajemství dopravovaných zpráv (§ 157),

znásilnění (§ 160),

sexuální nátlak (§ 161),

pohlavní zneužívání (§ 162),

kuplířství (§ 163),

prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 164),

šíření a přechovávání pornografie (§ 165),

svádění k pohlavnímu styku (§ 175),

krádež (§ 180),

zpronevěra (§ 181),

neoprávněné užívání cizí věci (§ 182),

neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru (§ 183),

neoprávněné nakládání s platebním prostředkem (§ 184),
podvod (§ 185),
pojistný podvod (§ 186),
úvěrový podvod (§ 187),
dotační podvod (§ 188),
provozování nepoctivých her a sázek (§ 189),
podílnictví (§ 190),
podílnictví z nedbalosti (§ 191),
legalizace výnosů z trestné činnosti podle (§ 192),
lichva (§ 193),
zatajení věci (§ 194),
porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 195),
porušování povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti (§ 196),
poškození věřitele (§ 197),
zvýhodňování věřitele (§ 198),
způsobení úpadku (§ 199),
porušení povinnosti v řízení o konkursu (§ 200),
pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím (§ 201),
poškození cizí věci (§ 203),
neoprávněný přístup k počítačovému systému a poškození a zneužití záznamu
v počítačovém systému a na nosiči informací (§ 204),
opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému
a jiných takových dat (§ 205),
zneužívání vlastnictví (§ 207),
padělání a pozměňování peněz (§ 208),
udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 209),
výroba a držení padělatelského náčiní (§ 210),
opatření, přechovávání a udávání neoprávněně vyrobených peněz a peněz dosud do
oběhu nevydaných (§ 211),
a to u trestných činů podle § 208 až 211 i za použití § 212,
ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 213),
zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 214),
neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku
zaměstnanosti a pojistného na zdravotní pojištění (§ 215),
nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 217),

porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 218),
padělání a pozměňování předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 219),
padělání a pozměňování známek (§ 220),
porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství (§ 221),
porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 222),
nesvolání valné hromady, členské a jiné obdobné schůze (§ 224),
manipulace s kurzem cenných papírů (§ 227),
neoprávněné podnikání (§ 228),
neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 229),
poškození spotřebitele (§ 230),
poškození spotřebitele z nedbalosti (§ 231),
zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 232),
zneužívání informací a postavení v obchodním styku (§ 233),
zjednáání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 234),
pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 235),
pletichy při veřejné dražbě (§ 236),
poškození finančních zájmů Evropských společenství (§ 238),
porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 239),
porušení zákazu nebo omezení týkajícího se kontrolovaného zboží a technologie (§ 240),
porušení povinnosti při nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi (§ 241),
zkreslování údajů a nevedení podkladů ohledně kontrolovaného zboží a technologií (§ 242),
provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 243),
porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 244),
zkreslování údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 245),
porušování práv k ochranné známce, obchodní firmě, označení původu a zeměpisnému označení (§ 246),
porušování průmyslových práv (§ 247),

porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 248),
obecné ohrožení (§ 250),
obecné ohrožení z nedbalosti (§ 251),
poškození a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení (§ 254),
poškození a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti (§ 255),
poškození značek státní triangulace (§ 257),
nedovolené ozbrojování (§ 258),
vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků (§ 259),
nedovolená výroba a držení radioaktivního materiálu a vysoce nebezpečné látky (§ 260),
nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 261),
výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 264),
šíření toxikomanie (§ 265),
získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 267),
zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 269),
poškození a ohrožení životního prostředí (§ 270),
poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti (§ 271),
poškození lesa (§ 272),
neoprávněné nakládání s nebezpečnými odpady (§ 274),
neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 275),
neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti (§ 276),
odnímání nebo ničení živočichů a rostlin (§ 277),
týrání zvířat (§ 278),
zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 279),
pytláctví (§ 280),
neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitečnost hospodářských zvířat (§ 281),
šíření nakažlivé nemoci zvířat (§ 282),

šíření nakažlivé nemoci a škůdce užitkových rostlin (§ 283),
teroristický útok (§ 287),
spolupráce s nepřítelem (§ 295),
přijímání úplatku (§ 306),
podplácení (§ 307),
nepřímé úplatkářství (§ 308),
pohrdání soudem (§ 312),
maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 313),
organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 316),
napomáhání k nedovolenému pobytu na území republiky (§ 317),
neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 318),
padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 324),
nedovolená výroba a držení pečetidla státní pečeti a úředního razítka (§ 326),
podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 332),
potlačování práv z důvodů rasové, etnické nebo jiné příslušnosti (§ 333),
šíření poplašné zprávy (§ 334),
účast na skupině organizovaného zločinu (§ 338),
genocidium (§ 377),
útok proti lidskosti (§ 378),
apartheid a diskriminace skupiny lidí (§ 379),
podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (§ 380),
příprava útočné války (§ 383),
podněcování útočné války (§ 384),
válečná krutost (§ 388),
perzekuce obyvatelstva (§ 389),
zneužívání mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 391).

Příloha č. 3 Příkladný seznam mezinárodních smluv a právních předpisů s tematikou trestní odpovědnosti právnických osob ve vztahu k České republice

- Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (Paříž, 17. prosince 1997). Česká republika uložila ratifikační listinu dne 21. ledna 2000. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 21. března 2000 (Sdělení MZV č. 25/2000 Sb. m. s.).
- Trestněprávní úmluva o korupci (Štrasburk, 27. ledna 1999, ETS no. 173), která byla sjednána a je monitorována v rámci Rady Evropy. Česká republika uložila ratifikační listinu dne 8. září 2000; úmluva vstoupila v platnost 1. července 2002 (Sdělení MZV č. 70/2002 Sb. m. s., ve znění sdělení MZV č. 43/2009 Sb. m. s.). K úmluvě byl vypracován dodatkový protokol (ETS no. 191), který vstoupil v platnost 1. února 2005. Ratifikovalo jej 25 členských zemí Rady Evropy, Česká republika jej však ani nepodepsala.
- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu, která byla přijata rezolucí VS OSN dne 9. prosince 1999. Česká republika uložila ratifikační listinu dne 27. prosince 2005. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 26. ledna 2006 (Sdělení MZV č. 18/2006 Sb. m. s., ve znění sdělení MZV č. 9/2010 Sb. m. s.).
- Druhý protokol k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii ze dne 19. června 1997 (97/C 221/02; celexové č. 41997A0719(02)), který vstoupil v platnost dne 19. května 2009 – zavazuje členy EU ve vztahu k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů Evropských společenství z 26. července 1995 (95/C 316/48; celexové č. 41995A1127(03)) a k prvnímu Protokolu k této úmluvě z 27. září 1996 (96/C 313/02; celexové č. 41996A1023(01)). Česká republika se zavázala přistoupit na základě Aktu o přistoupení.
- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (New York, 15. listopad 2000; 158 smluvních stran) vstoupila v platnost 29. září 2003.

Česká republika úmluvu podepsala 10. prosince 2000. Pro Českou republiku vstoupila v platnost 24. října 2013 (Sdělením MZV č. 75/2013 Sb. m. s.). K úmluvě byly přijaty tři protokoly. Jedná se o Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich částí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi, který vstoupil v platnost 3. července 2005, pro Českou republiku vstoupil v platnost 24. října 2013 (Sdělením MZV č. 76/2013 Sb. m. s.), Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky, který vstoupil v platnost 28. ledna 2004, pro Českou republiku vstoupil v platnost 24. října 2013 (Sdělení MZV č. 77/2013 Sb. m. s.) a Protokol o předcházení, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, který vstoupil v platnost 25. prosince 2003, pro Českou republiku vstoupil v platnost 16. ledna 2015 (Sdělení MZV č. 18/2015 Sb. m. s.).

- Úmluva OSN proti korupci (New York, 31. října 2003) vstoupila v platnost 14. prosince 2005, má 148 smluvních stran. Česká republika Úmluvu podepsala 22. dubna 2005, pro Českou republiku vstoupila Úmluva v platnost 29. prosince 2013 (Sdělení MZV č. 105/2013 Sb. m. s.).
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se obchodu s dětmi, dětské prostituce a dětské pornografie, přijatý rezolucí VS OSN č. A/RES/54/263 z 25. května 2000, byl Českou republikou podepsán 26. ledna 2005. V platnost vstoupil 18. ledna 2002, pro Českou republiku vstoupil v platnost 26. září 2013 (Sdělení MZV 74/2013 Sb. m. s.).
- Úmluva o trestněprávní ochraně životního prostředí (Štrasburk, 4. listopadu 1998; ETS no. 172) – dosud nevstoupila v platnost, Česká republika ji dosud nepodepsala. Možným důvodem tohoto stavu je postup EU, která ji svými vlastními předpisy učinila co do potřeby členských států EU v podstatě nadbytečnou.
- Úmluva o počítačové kriminalitě (Budapešť, 23. listopad 2001; ETS no. 185) vstoupila v platnost 1. července 2004, Česká republika ji podepsala 9. února 2005. Pro Českou republiku vstoupila v platnost 1. prosince 2013 (Sdělení MZV č. 104/2013 Sb. m. s.). K úmluvě byl vypracován Dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů (ETS no. 189), který vstoupil v platnost 1. března 2006. Pro Českou republiku vstoupil v platnost 1. prosince 2014 (Sdělením MZV č. 9/2015 Sb. m. s.).

- Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi (Varšava, 16. května 2005; ETS no. 197), vstoupila v platnost 1. února 2008, Česká republika ji dosud nepodepsala.
- Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu (Varšava 16. května 2005; ETS no. 198) vstoupila v platnost 1. května 2008, Česká republika ji dosud nepodepsala.
- Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním zneužíváním a sexuálním vykořisťováním (Lanzarote, 25. října 2007; ETS no. 201), vstoupila v platnost dne 1. 7. 2010, Česká republika ji podepsala 17. července 2014. Souhlas s mezinárodní smlouvou doručen prezidentovi republiky 17. června 2015, který doposud Úmluvu nepodepsal.
- Úmluva Rady Evropy o prevenci terorismu z 16. května 2005 vstoupila v platnost 1. června 2007.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/62/EU ze dne 15. května 2014 o trestněprávní ochraně eura a jiných měn proti padělání, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2000/383/SVV (čl. 2, 6, 7), celexové č. 32014L0062.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2001/413/SVV ze dne 28. května 2001 o potírání podvodů a padělání bezhotovostních platebních prostředků (čl. 1, 7, 8, 9), celexové č. 32001F0413.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (čl. 7, 8, 9), celexové č. 32002F0475, ve spojení s Rámcovým rozhodnutím Rady 2008/919/SVV ze dne 28. listopadu 2008, kterým se mění Rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV (čl. 5, 6, 10), celexové č. 32011L0036.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/946/SVV ze dne 28. listopadu 2002 o posílení trestního rámce s cílem zabránit napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu (čl. 2, 3, 4), celexové č. 3200F0946.
- Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu, celexové č. 32002L0090.

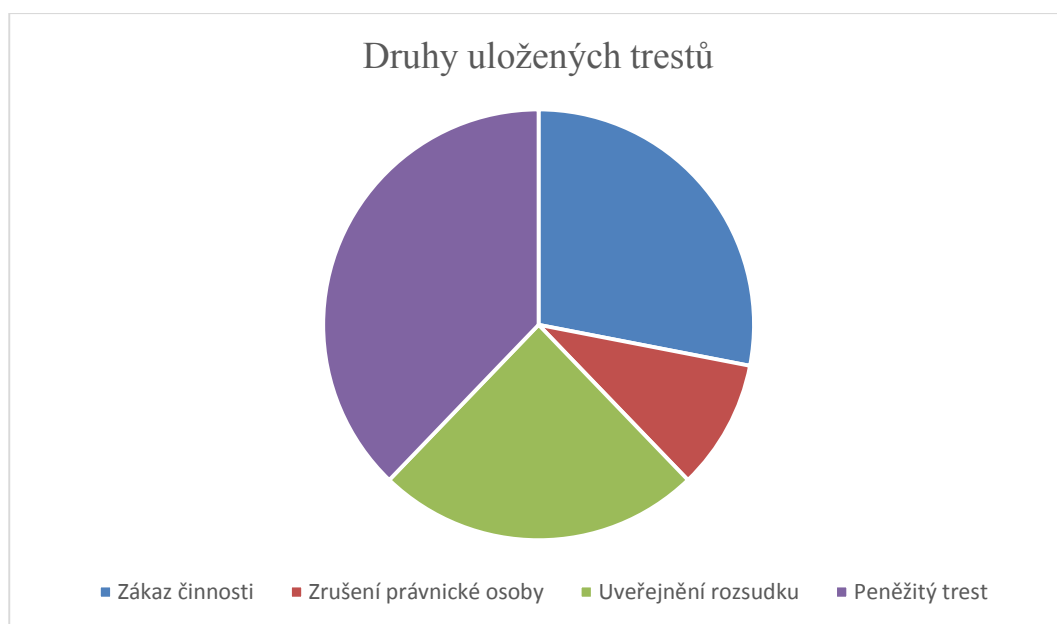
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV (čl. 2, 12, 13, 17), celexové č. 32011L0093.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji proti korupci v soukromém sektoru (čl. 1, 5, 6, 7), celexové č. 32003F0568.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami (čl. 1, 6, 7), celexové č. 32004F0757.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/40/EU ze dne 12. srpna 2013 o útocích na informační systémy a nahrazení rámcového rozhodnutí Rady 2005/222/SVV (čl. 2, 10, 11), celexové č. 32013L0040.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti (čl. 5, 6, 7), celexové č. 32008F0841.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí (čl. 2, 6, 7), celexové č. 32008L0099.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivu některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (čl. 1), celexové č. 32011L0092.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva (čl. 5, 6, 9), celexové č. 32008F0913.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (čl. 2, 11, 12), celexové č. 32009L0052.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2006/783/SVV ze dne 6. října 2006 o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci (čl. 4, 11, 12, 18), celexové č. 32006F0783.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2005/214/SVV ze dne 24. února 2005 o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut (čl. 1, 4, 9, 20); celexové č. 32005F0214.

- Rámcové rozhodnutí Rady 2003/577/SVV ze dne 22. července 2003 o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii (čl. 12), celexové č. 32003F0577.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/57/EU ze dne 16. dubna 2014 o trestních sankcích za zneužívání trhu (směrnice o zneužívání trhu) (čl. 8, 9), celexové č. 32014L0057.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání, celexové č. 32005L0035 ve znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/123/ES ze dne 21. října 2009, o znečištění z lodí a o zavedení sankcí, včetně trestních sankcí, za protiprávní jednání v oblasti znečišťování (čl. 2, 4, 8b, 8c), celexové č. 32009L0123.

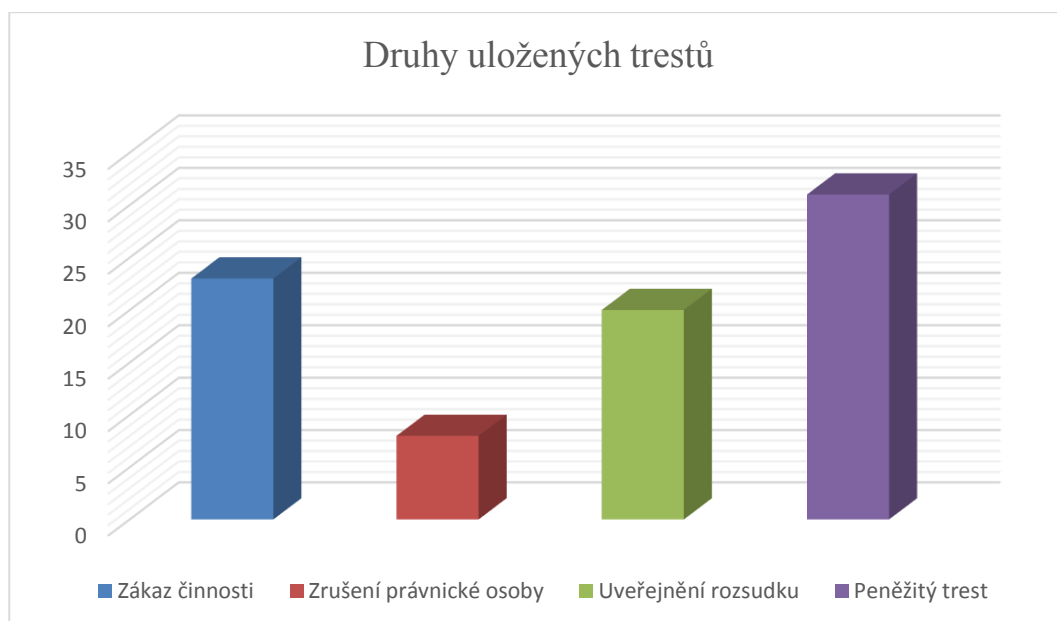
V rámci této přílohy používám zkratky:

EU	Evropské unie
OSN	Organizace spojených národů
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
VS OSN	Valné shromáždění organizace spojených národů

Příloha č. 4 K soudním rozhodnutím

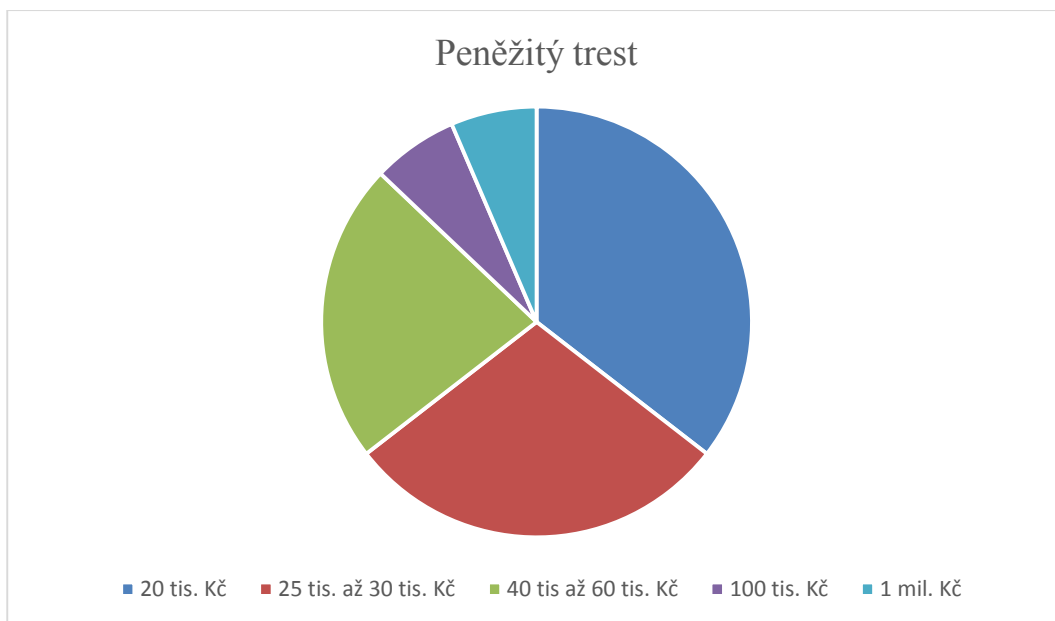

Graf 1

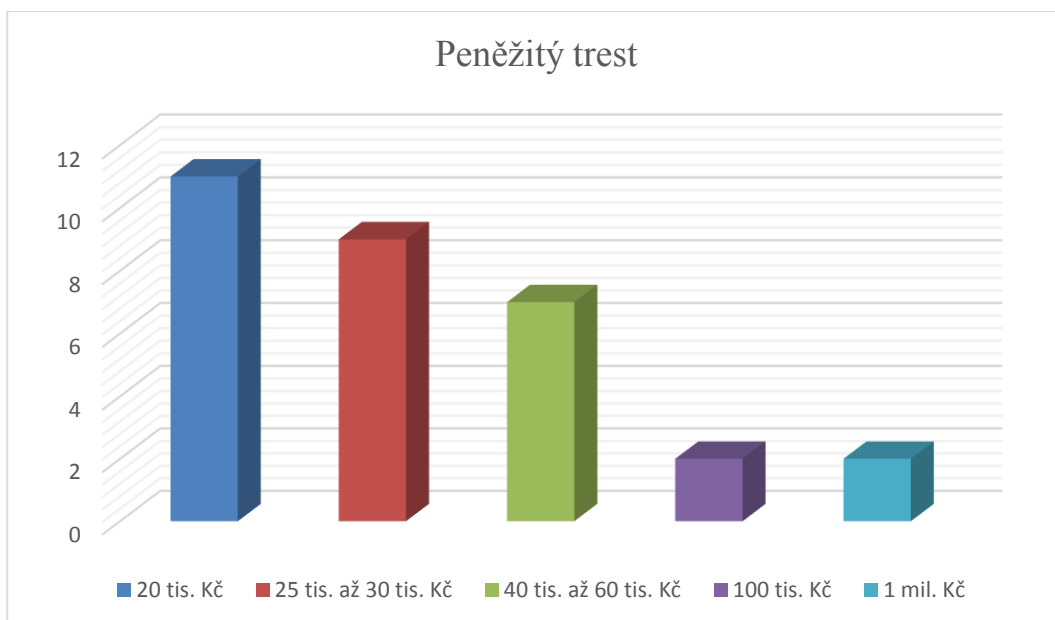

Graf 2

Informace uvedené v grafech č. 1 až 4 pocházejí z Rejstříku trestů právnických osob <https://eservice-po.rejtr.justice.cz/public/odsouzeni> [stav ke dni 4. února 2016].

Graf 3

Graf 4

V rámci sloupce peněžitých trestů ve výši 20 000 Kč i o trestním příkazu 2T 55/2015, kde Městský soud v Brně uložil peněžitý trest ve výši 10 000 Kč – v rámci podání žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, se mi dostal do rukou anonymizovaný trestní příkaz, ve kterém je opravdu uložen peněžitý trest ve výši 10 000 Kč. Myslím si, že k tomu soud dospěl na základě aplikace § 58 trestního zákoníku, podle kterého má možnost mimořádně snížit trest pod dolní hranici zákona za splnění určitých podmínek.

ČESKÁ REPUBLIKA

TRESTNÍ PŘÍKAZ

Samosoudkyně Městského soudu v Brně vydala dne 15.května 2015 podle § 314e odst. 1 tr. řádu trestní příkaz:

Obviněný Ing. V. P.

nar. xxxxx,

OSVČ,

bytem xxxxx,

a

právnícká osoba

PERNA MOTORS, s.r.o.

IC: 255 98 309

se sídlem Dřevařská 20, 602 00 Brno,

zastoupená opatrovníkem Mgr. Zbyňkem Stavínou, advokátem se sídlem AK Joštova 4, Brno,

jsou vinni,

že

Ing. V. P. jako jednatel firmy PERNA MOTORS, s.r.o., IC: 255 98 309, se sídlem Dřevařská 20, 602 00 Brno, odpovědný za chod společnosti,

- neodvedl ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků zaměstnanců za zdaňovací období za období ruku 2013

HBART

Finančnímu úřadu Brno I, se sídlem Příkop 25 Brno, ve výši 23.505,- Kč, kterou zaměstnancům srazil z vyplacených mezd,

- neodvedl ve smyslu zákona č. 589/1992 Sb., pojistné na sociální zabezpečení zaměstnanců za období od července 2012 do září 2014 včetně Městské správě sociálního zabezpečení Brno, Veveří 5, v částce 35.162,- Kč, přestože jim vyplácel mzdu, ze které jim pojistné ve výši 6,5% z vyměřovacího základu srážel,

čímž způsobil dluh na povinných platbách v celkové výši 58.667,- Kč,

t e d y

Ing. V. P.

ve větším rozsahu nesplnil jako plátee svojí zákonnou povinnost odvést za zaměstnance daň, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na zdravotní pojištění,

PERNA MOTORS, s.r.o.

v rámci své činnosti jednáním statutárního orgánu, jenž ve větším rozsahu nesplnil jako plátee svojí zákonnou povinnost odvést za zaměstnance daň, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na zdravotní pojištění,

č í m ě s p á c h a l i

přečin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 odstavec 1 trestního zákoníku.

a za to se odsuzují

obviněný Ing. V. P.

podle § 241 odstavec 1 tr. zákoníku s přihlédnutím k § 314e odst. 2,3 tr.řádu k trestu odnětí svobody v trvání

3 (tří) měsíců

Podle § 81 odst. 1 § 82 odst. 1 tr.zákoníku se obviněnému výkon trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu v trvání 12 (dvanácti) měsíců.

právník osoba PERNA MOTORS,s.r.o., IČ 255 98 309

Podle § 15 odstavec 1 písmeno c/ zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osoba řízení proti nim, k **peněžitému trestu** ve výši **10.000 (desettisíc) Kč.**

P o u č e n í : Proti tomuto trestnímu příkazu lze do osmi dnů od jeho doručení podat u Městského soudu v Brně odpor. Právo podat odpor nenáleží poškozenému. Pokud je odpor podán ve lhůtě oprávněnou osobou, trestní příkaz se ruší a ve věci bude nařízeno hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženým v trestním příkaze. Nebude-li odpor řádně a včas podán, trestní příkaz se stane pravomocným a vykonatelným. V případě, že obviněný nepodá odpor, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

Městský soud v Brně
dne 15.května 2015

Mgr. Hana Bartoňová, v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení: Procházková

Příloha č. 5 Negativní výčet trestných činů v rámci navrhované novely zákona

Trestnými činy se pro účely tohoto zákona rozumí zločiny nebo přečiny uvedené v trestním zákoníku s výjimkou trestných činů

zabití (§ 141 trestního zákoníku),

vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 trestního zákoníku),

účasti na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku),

rvačky (§ 158 trestního zákoníku),

pomluvy (§ 184 trestního zákoníku),

soulože mezi příbuznými (§ 188 trestního zákoníku),

dvojího manželství (§ 194 trestního zákoníku),

opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku),

zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku),

týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku),

vlastizrady (§ 309 trestního zákoníku),

zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace (§ 315 trestního zákoníku),

spolupráce s nepřítelem (§ 319 trestního zákoníku),

válečné zrady (§ 320 trestního zákoníku),

služby v cizích ozbrojených silách (§ 321 trestního zákoníku),

osvobození vězně (§ 338 trestního zákoníku),

násilného překročení státní hranice (§ 339 trestního zákoníku),

vzpoury vězňů (§ 344 trestního zákoníku),

nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku),

opilství (§ 360 trestního zákoníku),

proti branné povinnosti uvedených ve zvláštní části hlavě jedenácté trestního zákoníku, vojenských uvedených ve zvláštní části hlavě dvanácté trestního zákoníku a použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411 trestního zákoníku).

Kdyby byl tento návrh zákona přijat, právnická osoba by se od jeho účinnosti mohla dopustit všech trestných činů, kromě výše zmíněných. Právnická osoba by tak mohla spáchat trestný čin podle všech hlav zvláštní části trestního zákoníku.